REDACTIONEEL

Eimert Smits

Het is bijna zover, het einde van 2005 is binnen handbereik. Zo nadert ook voor deze jaargang van De Sneuper het einde, het kalenderjaar is bijna teneinde, maar ook deze laatste Sneuper is weer met veel enthousiasme samengesteld. We kunnen terugzien op een zeer gevarieerd 2005 met veel artikelen en evenzo vele onderwerpen. Het lukt, dankzij onze leden, nog steeds een ieder tevreden te stellen en voldoende kopij binnen te halen. We zeggen "houden zo", stuur in, per post of e-mail en eens komt de tijd dat we het kunnen plaatsen.

Een ding moet ons wel van het hart: het aanbod genealogie is de laatste tijd sterk teruggelopen. Reden is ons onbekend, toch hopen we de komende tijd weer iets in die richting te ontvangen. Ook reacties op geleverd werk is van harte welkom, de vereniging is tenslotte van ons allemaal.

Wat de komende tijd veel aandacht zal krijgen is de "oral history", oftewel de mondelinge overdracht van het verleden. Het zijn vaak zaken die niet beschreven staan, doch die wel zeer de moeite waard zijn. Ga bij u zelf eens te rade en probeer de oudere lichting binnen uw familie-/kennissenkring te bewegen die verhalen op te schrijven, in te spreken of voor te dragen om opgeschreven te worden. Wij als redactie zullen het zeer op prijs stellen deze verhalen te ontvangen en te bewaren voor het nageslacht. Hebt u nog andere ideeën daarover, neem dan contact op met de redactie.

Ook andere werkgroepen zijn reeds actief en komen aan bod in een volgende Sneuper. Waar ook nog naar gezocht wordt zijn beeldende verhalen over oude kinderspelen, ook deze proberen we vast te leggen. U ziet het wel: we bruisen nog van ideeën, maar... het is de bedoeling dat u er aan meewerkt.

We kunnen met een goed gevoel het oude jaar verlaten en met hetzelfde gevoel het nieuwe jaar ingaan, want ook dan staan er weer 365 dagen ter beschikking om uit te leven in een boeiende hobby. Laten we samen ons best doen en er wat van maken in 2006. Wij wensen u allen een gezegend en gezond 2006 en we zien of horen elkaar weer in maart a.s.

BESTUURLIJK

Libbe Meerema

Op 1 oktober 2005 werd in De Kruisweg te Damwoude de najaars-bijeenkomst van onze Vereniging gehouden.

Deze bijeenkomst was aangekondigd als een genealogische Herfstmarkt en inderdaad, veel leden hadden materiaal meegebracht, variërend van genealogische overzichten, fotomateriaal, boeken en bidprentjes, tot vertoonde foto's van It Dokkumer Lokaaltsje via de Beamer, zodat iedereen

kon shoppen bij de verschillende stands.
Aan het begin van deze dag deelde de voorzitter mee, dat er een Platform is opgericht: een samenwerkingsverband t.a.v. publicaties over de gemeente Dongeradeel. Hierin werken o.a. samen: het V.V.V., de Gemeente, de Historische Vereniging e.a. Stichting Historia Doccumensis bereidt een nieuwe uitgave voor: Romaanse Kerken in Noord-oost Friesland.
De eerste C.D. rom met alle nummers van De Sneuper werd uitgereikt aan burgemeester Cazemier van Dongeradeel. In zijn dankwoord deelde burgemeester mee, dat het startschot voor de bouw van het kenniscentrum is gegeven door de verantwoordelijke wethouder. Binnenkort zal met de bouw worden begonnen. Een tweede opmerking ging over de "Van Tuinenbibliotheek ". Deze bibliotheek omvat een verzameling van materiaal over onze gemeente bestaande uit boeken, foto's en voorwerpen, ongeordend en niet gecatalogiseerd, opgeslagen in het Stadhuis. De heer Cazemier vroeg de hulp van de Hist. Ver. om via een werkgroep deze verzameling toegankelijk te maken. Spontaan stelden zich meteen een aantal leden beschikbaar. Het Bestuur gaat hier binnenkort werk van maken.
Jan de Jager, initiatiefnemer van C.D. project, werd bedankt door de voorzitter. In De Sneuper no. 3 van 2005 staat de bestelprocedure vermeld.
Bent U ook benaderd door van de Stichting Genealogie Nederland: een complete stamboom voorzien van een wapen voor de prijs van € 49,95?
Een troost is, dat uw eigen materiaal, met moeite bijeen gebracht, steunt op feiten en aantoonbare gegevens, terwijl deze procucten zijn ineengeflanst en bij elkaar gefantaseerd.
In deze Sneuper vindt U een bijdrage van de voortrekkers van de reeds aktieve werkgroepen: de visserijwerkgroep, de fotowerkgroep en de werkgroep oral history, resp. G. de Weger, J. Dekker en D. de Jager. Het bestuur heeft in een gesprek de lijnen van hun aktiviteiten uitgezet. We wensen hen veel sterkte hiermee. Ook de Van Tuinen werkgroep zal binnenkort o.l.v. de archivaris bijeenkomen.
Er is contakt gezocht met de Stichting Oud-Dockum; deze Stichting stelt zich ten doel een breed publiek geïnteresseerd te maken voor de gang van zaken in de stad Dokkum en richt zich vooral op de economische, bouwkundige en toeristische aspecten van onze historische binnenstad. Afgesproken is om kontakt te onderhouden.
In een vergadering met de redactie heeft het bestuur zich beraden over een extra jubileumnummer voor het jaar 2008 (als de ver. 20 jaar bestaat).
De Ledenvergadering 2006 zal worden gehouden op zaterdag 1 april. (geen grap) in het dorpshuis te Wierum, luisterend naar de mooie naam: De Pipenâle. 's-Morgens is er uiteraard een zakelijke vergadering.Voor de inhoud van het middagprogramma is het bestuur zich nog aan het beraden. T.z.t. krijgt ieder lid een uitnodiging voor deze bijeenkomst.

Beëindiging lidmaatschap per 31 dec. 2005

094 M. Elzenga, Wagenborgen
156 I. Hofstede, Veenwouden
184 J. Haaima, Harderwijk
213 J.J. Joustra, s' Gravenhage
223 W. Hovinga, Leek
225 J. Bouma, Groningen
259 D. de Bruin, Emmen
347 A.T.J. Slijfer, Groningen
378 A.J. Douwes-Sybesma, Hilversum
383 D.W. van der Schaaf, Zwijndrecht

Prof. Dr. Rienk R. van der Ploeg †

'Niemand van ons kan zeker zijn, dat hij in 2006 hier nog op aarde vertoeft'.

Het komt (gelukkig) bijna nooit voor dat de vereniging een rouwbrief ontvangt van nabestaanden van een lid van onze vereniging. In het geval van de heer Van der Ploeg is dat wel gebeurd.

In De Sneuper (76) is de beëindiging van zijn lidmaatschap al aangekondigd. Via e-mail en de telefoon heeft Van der Ploeg meegedeeld dat hij zijn lidmaatschap wilde beëindigen in verband met zijn ziekte. Zijn aanhef in het emailbericht was: *'Niemand van ons kan zeker zijn, dat hij in 2006 hier nog op aarde vertoeft'.* Hij wilde een aantal zaken regelen om zijn vrouw er niet mee te belasten als hij er niet meer was. Na dit bericht heb ik met hem een diepgaande email wisseling gehad over zijn ziekte en zijn verwachting dat hij niet lang meer te leven had. Het heeft mij diep getroffen toen ik enkele weken later de rouwbrief in handen kreeg van zijn overlijden. Prof. Dr. Rienk van der Ploeg is op 26 september 1941 in Holwerd geboren en overleed op 4 september 2005 in Hannover Duitsland. Hij is begraven op het 'Friedhof in Holtensen'. Namens het bestuur van de vereniging wens ik de familie heel veel sterkte bij het dragen van dit verlies.
(In deze Sneuper staat nog de laatste bijdrage van zijn hand, bl. 198)

Beste leden,

Hoewel er al een grote hoeveelheid CD's met alle Sneupers erop verkocht zijn, bestaat er nog steeds de mogelijkheid om deze voor de ledenprijs van 20 euro te bestellen bij Jan de Jager, Kouwe 9, 9103 PE Dokkum, tel. 0519-220135. Het bestelformulier kunt u ook vinden op www.angelfire.com/vt/sneuper.
Daar staat wel een prijs van 25 euro aangegeven, maar dit geldt voor leden natuurlijk niet, dat moet € 20,- zijn. Vermeldt u daarom wel even dat u lid bent.

WERKGROEPEN DOEN VERSLAG

Werkgroep "Oral History"

Als lid van deze werkgroep ben ik sinds kort bezig om verhalen van en over oude Dokkumers schriftelijk vast te leggen. Een hele klus, maar erg leuk om te doen. Hiervoor heb ik reeds verschillende gesprekken gevoerd met een oud-Dokkum-kenner bij uitstek, de heer Max Posthuma.
Buiten hem zijn er meerdere, al op leeftijd zijnde, Dokkumers die ook geïnterviewd zouden kunnen worden. Niet alleen is het gewenst verhalen van/over Dokkumers vast te leggen, ook de verhalen van andere bewoners van Noordoost Friesland zijn van belang.
Aangezien ik op dit moment nog maar het enige lid ben van deze werkgroep doe ik een dringend beroep op de lezers van ´De Sneuper´om zich aan te melden als lid van deze werkgroep. Het zou leuk zijn als er een clubje van 4 of 5 mensen zou kunnen worden gevormd. Zij die belangstelling hebben, kunnen zich bij mij aanmelden. Mijn emailadres is d.dejager@ chello.nl. Ik ben bereikbaar op telefoon-nummer 0519 – 29 45 88. Wij zouden dan een afspraak kunnen maken hoe wij één en ander verder gestalte kunnen geven.
Dick de Jager

Foto Werkgroep

Binnen onze vereniging zijn wij een fotowerkgroep gestart. Doel is voornamelijk het vastleggen van panden, plekjes en situaties in geheel Dongeradeel, die dreigen te verdwijnen. Vaak worden er panden gesloopt of wegen veranderd, zonder dat deze in de huidige situatie zijn gefotografeerd. Daarnaast willen wij graag familie-collecties, die bijvoorbeeld bij het ontruimen van een huis na overlijden van de bewoners worden gevonden en in veel gevallen worden vernietigd, voor het nageslacht bewaren. Mocht u dergelijke overtollige foto's of oude foto-albums bezitten, waaraan u geen waarde meer hecht, dan willen wij die graag in onze archieven onderbrengen. Gooi ze niet weg ! Wij digitaliseren de foto's en bewaren ze voor het nageslacht. Ook oude foto's of ansichtkaarten, die u van belang vindt om te bewaren, hebben wij graag in ons foto-archief. U kunt ze ook aan ons uitlenen, zodat wij ze kunnen inscannen, waarna u het exemplaar binnen enkele dagen weer ongeschonden terugkrijgt. Voor deze werkgroep hebben zich al een aantal leden aangemeld, die binnenkort in een eerste vergadering bij elkaar komen. In de volgende Sneuper zullen wij de samenstelling van de groep aan u melden en laten wij nader van ons horen.
Jan de Jager en Jaap Dekker

Verslag werkgroep kustvisserij

Het bestuur en de werkgroep hebben een vergadering achter de rug over de inhoud en het doel van de werkgroep kustvisserij, voorlopig hebben wij vastgesteld dat een begrenzing noodzakelijk is, een voorstel:
De kustvisserij tot de Dongeradelen beperken, over de visserij in het algemeen zijn vele boeken en bronnen overal te raadplegen.
De tijd beperken tot rond 1900, het tijdperk van de zeilvaart, want dit geeft een hiaat aan in de geschiedschrijving en kennis van de vissers, schepen en financiering daarvan.
De bronnen worden door digitalisering langzaamaan beter toegankelijk en overzichtelijker, veel werk daaraan moet nog gedaan worden.
Voor zover wij nu weten is er visserij bedreven vanuit de dorpen:
Holwerd, Visbuurt, Wierum, Moddergat, Paesens, Oostmahorn, Ezumazijl, Engwierum en de stad Dokkum.
Meedenken en praten via j.de.weger01@freeler.nl wordt zeer op prijs gesteld!
Gerard de Weger

GENEALOGIE CRANS

Onlangs verscheen mijn Genealogie Crans. Het bevat de geschiedenis van alle afstammelingen van de brouwer Jan Crans, die ca 1550 in de stad Groningen werd geboren. Ook veel gegevens over andere Groningse families zijn vermeld. Van zijn nageslacht vertrokken personen o.a. naar Friesland en vandaar verder naar Holland. Daar werden zij o.a. klokken- en geschutsgieters.
In Dokkum en Leeuwarden werden leden van het geslacht Crans o.a. burgemeester. In Oostdongeradeel zijn een aantal Cransen als predikant werkzaam geweest. Ook gingen er Cransen in dienst van de VOC naar Indië, waar zij hoge funkties bekleedden.
Naast de feitelijke data van geboorte, huwelijk en overlijden, worden veel bijzonderheden vermeld over hun beroep, bezittingen en gegevens uit juridische actes, enz. enz. Het is een mooi, kloek boek geworden van 574 pagina's met ca 70 afbeeldingen, een notenregister en een register van alle in het boek vermelde persoonsnamen.
Helaas zijn de enkele exemplaren die ik over gehad inmiddels verkocht. Wel is er een boek in te zien bij het Streekarchief in Dokkum.
Persoonlijke herinneringen van mijn vader Jan Crans, die niet in mijn boek zijn opgenomen, vindt u in het maartnummer van 2006, nr 78 van De Sneuper. A. Crans.

VROUWELIJKE STAMREEKS van TJITSKE HILLECHIEN HOLTHUIS

J.S. Heeringa (j.s.heeringa@hetnet.nl)

1. Tjitske Hillechien Holthuis, geboren 14-6-1998 te Zwolle, dochter van Geert Jurrien Pieter Holthuis en Grietje Jantje Heeringa. Gezin woont onder Slagharen.

2. Grietje Jantje Heeringa, geboren 12-7-1963 te Dokkum, huwt 19-4-1990 met Geert Jurrien Pieter Holthuis, geboren 21-5-1958 te Weiwerd, zoon van Pieter Jurrien Holthuis en Hillechien Tjadina Eelsema.

3. Tjitske Meinsma, geboren 13-12-1928 te Moddergat, huwt 12-6-1954 te Metslawier met Sjoerd Heeringa, geboren 8-8-1927 te Ee, Klein Midhuizen, zoon van Jacob Heeringa en Wijtske de Roos.

4. Grietje Aalsma, geboren 18-3-1900 te Moddergat, overleden 17-4-1977 te Dokkum, huwt 23-6-1921 te Metslawier met Jan Meinsma, geboren 2-10-1895 te Peasens, overleden 24-3-1971 te Dokkum, zoon van Willem Meinsma en Tjitske Wijtsma.

5. Jantje Bakker, geboren 27-11-1874 te Moddergat, overleden 11-1-1972 te Dokkum, huwt 15-4-1899 te Ternaard met Harmen Aalsma, geboren 12-5-1873 te Nes , overleden 15-3-1958 te Peasens , zoon van Gooitsen Aalsma en Grietje Dijkstra.

6. Antje Rosier, geboren 14-2-1846 te Lioessens, overleden 2-9-1879 te Peasens, huwt 20-7-1866 te Ternaard met Foppe Bakker, geboren 24-11-1842 te Moddergat, overleden 6-3-1933 te Moddergat, zoon van Jochum Bakker en Orseltje Dijkstra.

7. Klaaske Douma, geboren 19-9-1823 te Lioessens, overleden 20-11-1868 te Oosternijkerk, huwt 21-5-1844 te Metslawier met Geert Rosier, geboren 23-8-1821 te Anjum, overleden 14-10-1900 te Lioessens, zoon van Fokke Rosier en Antje Kingma.

8. Antje Feenstra, geboren 12-1-1802 op de Streek te Bornwird, overleden 24-11-1826 te Lioessens, huwt 10-5-1821 te Metslawier met Klaas Douma, geboren 15-9-1799 te Oostrum, overleden 25-9-1834 te

Oosternijkerk, zoon van Harke Douma en Trijntje Kloostra.

9. Klaaske Feenstra, geboren 18-12-1776 te Dokkum, overleden 19-7-1815 te Morra, huwt 25-8-1799 te Oostrum met Sijbren Klazes, geboren 30-7-1772 te Hantumhuizen, overleden voor 1811, zoon van Klaas Rienks en Tjitske Sijbrens.

10. Antje Borduinsma, gedoopt 15-2-1747 te Dokkum, overleden 1-5-1805 te Dokkum, huwt 20-6-1773 te Dokkum met Hero (Herre) Feenstra, procureur postulant, overleden voor 1805, voorouders onbekend, wie weet meer, dan hoor ik dat graag.

11. Pytrik Jacobs, gedoopt 26-12-1714 te Anjum, huwt 6-1-1737 te Dokkum met Klaas Borduinsma, geboortig van Leeuwarden, burger Dokkum 7-2-1728, mr.glazemaker en schilder te Dokkum, zoon van Hendrik Klazes, leraar der doopsgezinden te Leeuwarden. Wie weet meer over het voorgeslacht van Klaas Hendriks Borduinsma?

12. Trijntje Martens, gedoopt 20-12-1689 te Anjum als dochter van Marten Sijbes. (uit vernoemingen zou kunnen worden opgemaakt dat haar moerder Pyttrik heette) huwt 8-5-1712 te Anjum met Jacob Boodes (van Engwierum). Waarschijnlijk een zoon van Bode Jacobs, broer van Doede Jacobs, oom van Dieuwke Doedes, geboren 1675. (Aut.OOD 1656-1685, 6-2-1684). Dezen zijn waarschijnlijk zonen van Jacob Bodes (overleden 1667) die te Ternaard huwde met Dieuwke Jans Folkersma op 30-1-1642. Andere kinderen Marten Sijbes: Doeke, gedoopt 6-3-1687 Anjum, Janke, gedoopt 6-5-1693 Anjum, Jan, gedoopt 2-11-1694 Anjum en Johannes, gedoopt 4-12-1698 Anjum. Wie weet meer? Ik hoor het graag.

Nog op te merken is dat Tjitske Hillechien de laatste vrouwelijke nazaat is in haar generatie, van Antje Sijbrens Feenstra.

TOEVALSVONDST

Bij de controle van de door Tobias Wagenaar getranscribeerde dopen van Lierort, Duitsland, vond ik de volgende doop:
13-12-1679 Haitze Theunis, bejaardendoop, van Holwerd (Friesland) van Mennisten ouders.
Ik hoop dat iemand er zijn voordeel mee kan doen. mvg, Geert W. Spelde (http://profiles.yahoo.com/gwspelde)

GENEALOGIE VAN DER HOEK
UIT DANTUMADEEL

Eimert Smits

B-I JOHANNES BARTELES, geboren 1718. Hij is getrouwd 1751, op 33-jarige leeftijd met TRIJNTJE EELKES. Uit dit huwelijk:
1 BARTELE JOHANNES (VAN DER MEY), volgt onder B-II.
***Van deze Bartele Johannes is bekend dat hij de naam van "van der Meij" aangenomen heeft, doch is deze naam nooit gebruikt. Bij het huwelijk van Trijntje 1806 wordt de naam "van der Hoek" al gebruikt. Deze naam is ontstaan doordat, haar ouders wonend op de hoek van de straat in Damwoude, altijd genoemd werden "Bartele en Sytske van de Hoeke". De naam van der Hoek is dus in dit verband niet beschreven doch door de volksmond ontstaan en een eigen leven gaan leiden. Het bijzondere in dit geval is dat de vader van Jeltje en Aaltje Reisiger "Meindert Tjesses" wel de naam "van der Hoek" gebruikte voor 1811, maar zijn weduwe Corneliske Jogchums bij hun huwelijk in 1768 maakte al gebruik van de naam Reisiger, deze in 1811 veranderde in "Gorter". Deze naam is door de kinderen uit dit huwelijk nooit gebruikt geweest. ***

B-II BARTELE JOHANNES (VAN DER MEY), zoon van Johannes Barteles (B-I) en Trijntje Eelkes, geboren Damwoude 1752, overl. aldaar 9 dec 1830. Hij is getrouwd Driesum 26 mei 1776, op 24-jarige leeftijd met SYTSKE POPES, overleden voor 1830. Uit dit huwelijk:
1 TRIJNTJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 20 nov 1778, gedoopt 13 dec 1778, overleden aldaar voor 1781, hoogstens 3 jaar
2 TRIJNTJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 29 mrt 1781, gedoopt aldaar 6 mei 1781. Zij is getrouwd Oudwoude 9 mrt 1806, op 24-jarige leeftijd met FOKKE METSKES WESTRA.
3 JOHANNES BARTELES VAN DER HOEK, volgt onder B-III-a.
4 POPE BARTELES VAN DER HOEK, volgt onder B-III-b.

B-III-a JOHANNES BARTELES VAN DER HOEK, zoon van Bartele Johannes (van der Mey) (B-II) en Sytske Popes, geboren Damwoude 27 juli 1783, overleden aldaar 27 okt 1854, 71 jaar en 3 maanden oud. Hij is getrouwd Damwoude 1 juni 1806, op 22-jarige leeftijd met JELTJE MEINDERTS REISIGER (28 jaar oud), geboren Damwoude 23 juli 1777,

overleden aldaar 21 aug 1816, 39 jaar oud. (zie laatst genoemde persoon in de genealogie Osinga hierboven bl. 125, bij A-V-i)
Jeltje Meinderts Reisiger had een zuster Aaltje welke was gehuwd met Klaas Fokkes Osinga, timmerman-aannemer te Dokkum. Deze Klaas heeft o.a. gebouwd de Doopsgezinde kerk te Murmewoude de Bonte Brug te Dokkum en tevens deed hij veel opdrachten voor de Gemeente Dokkum, zoals het herstellen van de kademuren. Hij werd begraven op het kerkhof aan het Zuiderbolwerk in 1825 en zijn steen is daar nog steeds te zien.
Uit dit huwelijk:
1 MEINDERT JOHANNES VAN DER HOEK, volgt onder B-IV-a.
2 BARTELE JOHANNES VAN DER HOEK, volgt onder B-IV-b.
3 JACOB JOHANNES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 28 sep 1811.
Hij is getrouwd Damwoude 5 jun 1841, op 29-jarige leeftijd met TRIJNTJE FREERKS ALLENGA (36 jaar oud), geb. Grootegast 1805.
4 KORNELIS JOHANNES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 23 sept.
1814. Hij is getrouwd Damwoude 22 mei 1842, op 27-jarige leeftijd (1) met GRIETJE FEDDES POSTHUMUS (28 jaar oud), geboren Murmerwoude 1814. Hij is getrouwd Damwoude 26 mrt 1846, op 31-jarige leeftijd (2) met SYTSKE WYTSES FOKKEMA (27 jaar oud), geboren Bergum 1819. Sytske gaat met haar dochter Jeltje in 1868 naar Pella (USA).

B-III-b POPE BARTELES VAN DER HOEK, zoon van Bartele Johannes (van der Mey) (B-II) en Sytske Popes, geboren Damwoude 16 okt 1787, gedoopt aldaar 18 nov 1787, overleden Akkerwoude 27 jan 1827, 39 jaar en 3 maanden oud. Hij is getrouwd Damwoude 24 sep 1809, op 21-jarige leeftijd met ANTJE KLASES VAN DER MEY (22 jaar oud), geboren Damwoude 1787, overleden aldaar 6 sep 1841, 54 jaar oud. Uit dit huwelijk:
1 KLAAS POPES VAN DER HOEK, volgt onder B-IV-c.
2 SIJTSKE POPES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 9 mrt 1812,
overleden aldaar 28 apr 1814, 2 jaar en 1 maand oud.

B-IV-a MEINDERT JOHANNES VAN DER HOEK, zoon van Johannes Barteles van der Hoek (B-III-a) en Jeltje Meinderts Reisiger, geboren Damwoude 27 okt 1807, gedoopt aldaar 29 nov 1807. Hij is getrouwd Damwoude 1 feb 1834, op 26-jarige leeftijd met DIEUWKE KEIMPES DE BOER (29 jaar oud), geboren Murmewoude 1805. Uit dit huwelijk:
1 JELTJE MEINDERTS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 24-10- 1829
2 KEIMPE MEINDERTS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 3-11-1834,
overleden aldaar 11 nov 1862, 28 jaar oud.
3 DURKJE MEINDERTS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 16 mei

1836, overl. Wouterswoude 11 jan 1857, 20 jaar en 7 maanden oud.
4 JOHANNA MEINDERTS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 7 feb 1838.
5 SYTZE MEINDERTS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 22 aug 1840.
6 JOHANNES MEINDERTS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 9 jun 1842, overleden Wouterswoude 9 jan 1843, 7 maanden oud.

B-IV-b BARTELE JOHANNES VAN DER HOEK, zoon van Johannes Barteles van der Hoek (B-III-a) en Jeltje Meinderts Reisiger, geboren Damwoude 29 aug 1809, overleden aldaar 6 jan 1869, 59 jaar en 4 maanden oud. Hij is getrouwd Damwoude 3 nov 1833, op 24-jarige leeftijd met BAUKJE JANS VAN DER MEULEN (26 jaar oud), geboren Hardegarijp 8 mei 1807, overleden Damwoude 21 dec 1868, 61 jaar en 7 maanden oud. Uit dit huwelijk:
1 JELTJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 30 jan 1834. Zij is getrouwd Damwoude 19 mei 1859, op 25-jarige leeftijd met TJIETZE GEERTS HOEKSTRA.
2 JOHANNES BARTELES VAN DER HOEK, volgt onder B-V-a.
3 AALTJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 4 jun 1838. Zij is getrouwd Damwoude 9 dec 1880, op 42-jarige leeftijd met MEINDERT GEERTS VAN ASSEN.
4 JAN BARTELES VAN DER HOEK, volgt onder B-V-b.
5 DANIEL BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 1844. Hij is getrouwd Damwoude 19 mei 1870, op 26-jarige leeftijd met ANTJE KLASES DE VRIES.
6 SJOUKJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 1846. Zij is getrouwd 9 mei 1872, op 26-jarige leeftijd met YKE RINDERTS KRAMER (28 jaar oud), geboren Driesum 1844.
7 MEINDERT BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 31 dec 1849. Hij was gehuwd met GEESKE KLASES WITZ.

B-IV-c KLAAS POPES VAN DER HOEK, zoon van Pope Barteles van der Hoek (B-III-b) en Antje Klases van der Mey, geboren Damwoude 1810. Hij is getrouwd Damwoude 21 mei 1831, op 21-jarige leeftijd met GERTJE JOHANNES MINNEMA (23 jaar oud), geboren Akkerwoude 1808. Uit dit huwelijk:
1 ANTJE KLASES VAN DER HOEK, geboren Akkerwoude 8 feb 1832. Zij is getrouwd Damwoude 14 mei 1857, op 25-jarige leeftijd met TJIBBE KLASES WIJNSMA (24 jaar oud), geboren Akkerwoude 1833.
2 JOHANNES KLASES VAN DER HOEK, volgt onder B-V-c.

3 TETJE KLASES VAN DER HOEK, geboren Akkerwoude 7 aug 1837, overleden 1 mei 1838, 8 maanden oud.
4 POPKE KLASES VAN DER HOEK, geboren Akkerwoude 8 mrt 1839, overleden aldaar 16 aug 1841, 2 jaar en 5 maanden oud.
5 POPE KLASES VAN DER HOEK, geboren Akkerwoude 14 feb 1842. Hij is getrouwd Damwoude 2 apr 1874, op 32-jarige leeftijd met TJITSKE JOUWES KOOISTRA (23 jaar oud), geboren Akkerwoude 1851.
6 TETJE KLASES VAN DER HOEK, geboren Akkerwoude 1844. Zij is getrouwd Damwoude 17 okt 1872, op 28-jarige leeftijd met HENDRIK JANS JANSMA (23 jaar oud), geboren Murmerwoude 1849.
7 SYTSKE KLASES VAN DER HOEK, geboren Akkerwoude 1848. Zij is getrouwd Damwoude 17 nov 1870, op 22-jarige leeftijd met JAN RITSKES BOONSTRA (24 jaar oud), geboren Akkerwoude 1846.
8 HILTJE KLASES VAN DER HOEK, geboren Akkerwoude 30 aug 1850, overleden aldaar 18 mei 1853, 2 jaar en 8 maanden oud.

B-V-a JOHANNES BARTELES VAN DER HOEK, zoon van Bartele Johannes van der Hoek (B-IV-b) en Baukje Jans van der Meulen, geboren Damwoude 23 jan 1836. Hij is getrouwd Damwoude 15 mei 1862, op 26-jarige leeftijd met TJITSKE SIKKES WIELSTRA. Uit dit huwelijk:
1 BARTELE JOHANNES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 31 jan 1863, overleden aldaar 12 okt 1863, 8 maanden oud.
2 BARTELE JOHANNES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 30 jul 1864.
3 SIKKE JOHANNES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 1865, overleden aldaar 9 feb 1866, 1 jaar oud.
4 FETJE JOHANNES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 23 jan 1867.
5 BAUKJE JOHANNES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 19 mrt 1877, overleden aldaar 1909, 32 jaar oud.

B-V-b JAN BARTELES VAN DER HOEK, zoon van Bartele Johannes van der Hoek (B-IV-b) en Baukje Jans van der Meulen, geboren Damwoude 8 nov. 1840, overleden 8-2-1927 te Damwoude. Hij is getrouwd Damwoude 25 feb 1865, op 24-jarige leeftijd met GRIETJE LIEUWES DE JONG, geboren 4-2-1845 te Akkerwoude en overleden 14-8-1928 te Damwoude, dochter van Lieuwe Johannes de Jong en Sjieuwke Klases van der Woude. Uit dit huwelijk:
1 LIEUWE JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 1868, overleden aldaar 14 juni 1870, 2 jaar oud.
2 BARTELE JANS VAN DER HOEK, volgt onder B-VI-a.

3 LIEUWE JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 29 jan 1872.
4 MEINDERT JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 3 jan 1880.
5 JOHANNES JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 20 aug 1880.
6 DANIEL JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 30 jun 1884.
7 TRIJNTJE JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 30 jun 1884, overleden aldaar.
8 TRIJNTJE JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 22 mrt 1890.
9 BOUKJE JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude 12 apr 1892.
10 SJIEUWKE JANS VAN DER HOEK, geboren Damwoude.

B-V-c JOHANNES KLASES VAN DER HOEK, zoon van Klaas Popes van der Hoek (B-IV-c) en Gertje Johannes Minnema, geboren Akkerwoude 22 okt 1834. Hij is getrouwd Damwoude 22 sep 1859, op 24-jarige leeftijd met TETJE SIJTSES OOSTERBAAN (20 jaar oud), geboren Akkerwoude 1839, overleden aldaar 19 dec 1865, 26 jaar oud. Uit dit huwelijk:
1 SYTSE JOHANNES VAN DER HOEK, volgt onder B-VI-b.

B-VI-a BARTELE JANS VAN DER HOEK, zoon van Jan Barteles van der Hoek (B-V-b) en Grietje Lieuwes de Jong, geboren Damwoude 19 jan 1870. Hij is getrouwd Damwoude 16 mei 1895, op 25-jarige leeftijd met ROMKJE TJEERDS BOSGRAAF (24 jaar oud), geboren Westergeest 1 okt 1870, overleden Damwoude 24 sep 1938, 67 jaar en 11 maanden oud. Dochter van Tjeerd Durks Bosgraaf en Jeltje Jarigs van der Schaaf. Uit dit huwelijk:
1 JELTJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 17 nov 1895, overl. 31-08-1951 te Wouterswoude, gehuwd 20-5-1920 met Freerk van Assen.
2 JAN BARTELES VAN DER HOEK, volgt onder B-VII.
3 GRIETJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 21 jun 1900, overl. 21-12-1963 te Leeuwarden, gehuwd 21-11-1931 met S. Koopmans.
4 TJEERD BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 13 dec 1901, overleden aldaar 25 okt 1902, 10 maanden oud.
5 BOUKJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 18 jan 1903, overleden Wouterswoude 27 mei 1905, 2 jaar en 4 maanden oud.
6 TJEERD BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 21 jun 1904, overl. 1-8-1930 te Damwoude, gehuwd met Sipkje Woudstra.
7 BOUKJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 12 dec 1905, overl. 28-9-1982 te Zeist, gehuwd met Geert van der Hoek (geen familie).
8 LIEUWE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 25 apr 1907,

overl. 27-12-1908 te Damwoude.
9 SJIEUWKE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 25 apr 1907, overl. 6-9-1996 Zwaagwesteinde, gehuwd met Gosse Westra.
10 DIRKJE BARTELES VAN DER HOEK, geboren Damwoude 22 mei 1913, overleden aldaar 9 jul 1914, 1 jaar en 1 maand oud.

B-VI-b SYTSE JOHANNES VAN DER HOEK, zoon van Johannes Klases van der Hoek (B-V-c) en Tetje Sijtses Oosterbaan, geboren Akkerwoude 1861, turfschipper. Hij is getrouwd Damwoude 1885, op 24-jarige leeftijd met JOHANNA PRUIK (53 jaar oud), geboren Marum (gr) 1832. Uit dit huwelijk:
1 JAN SYTSES VAN DER HOEK, geboren ? 1885, turfschipper.
2 JOHANNES SYTSES VAN DER HOEK, geboren 1888, modder- en bietenschipper.
3 KLAAS SYTSES VAN DER HOEK, geboren 1901, schipper.
4 GRIETJE SYTSES VAN DER HOEK, geboren 1904.

B-VII JAN BARTELES VAN DER HOEK, zoon van Bartele Jans van der Hoek(B-VI-a) en Romkje Tjeerds Bosgraaf, geboren Damwoude 27 aug 1897, overleden aldaar 19 jul 1970, 72 jaar en 10 maanden oud. Hij is getrouwd Damwoude 9 sep 1920, op 23-jarige leeftijd met ANTJE OSINGA (20 jaar oud), geboren Damwoude 28 sep 1899, overleden Zwaagwesteinde 1 mrt 1989, 89 jaar en 5 maanden oud. Uit dit huwelijk:
1 SIJBRIGJE VAN DER HOEK.
2 BARTELE VAN DER HOEK.
3 ROMKJE VAN DER HOEK.
4 HENDRIKA VAN DER HOEK.

ON-LINE

Na alle huwelijken in Friesland uit de DTB's van voor 1811 staan nu ook de dopen uit de DTB's van voor 1811 online bij www.tresoar.nl.
Goed om te weten, de mogelijkheid om digitaal familie-onderzoek te doen wordt er een stuk groter door.

KIJK EENS IN ONZE INDEXEN

Op onze site staan voor velen van u nuttige indexen om te gebruiken voor uw onderzoek. Al eens gekeken? Alle "loze" ruimte in dit nummer besteden we aan de publicatie van een aantal indexen, er zijn er veel meer!!
+Register Buurplichtigen in Oostdongeradeel, 1853 (meer dan 1500 namen)
+Lijst met buurtmeesters in Oostdongeradeel, 1853

GENEALOGIE LEISTRA, SUAMEER

Geert Leistra (g.leistra@chello.nl)

Ook deze familie dankt de achternaam aan de Leijen, nu meest een waternaam, maar wijzend op vroegere hoogveenafgravingen.
Een enkele keer treffen we hier ook de naam VAN DER LEI aan, een naam die overigens meer in Smallingerland en in Tietjerkterdeel voorkomt.
Daar het hier in de 18e eeuw een geheel doopsgezinde familie betreft en de gereformeerde trouwboeken van Suameer ontbreken, was er niet veel te achterhalen. We moeten de stamboom dan ook aanvangen bij:

Eerste Generatie

I.600. Arend Wytze van der Lei, boer te Suameer, komt niet voor in de floreencohieren van Tietjerksterdeel, maar was blijkens het quotisatie-cohier in 1749 een "gemeen boer, bestaat redelijk wel" met twee personen boven 12 jaar en een aanslag van 31 gulden en 4 stuivers. Hij trouwde met Klaaske Rienks . Uit hun huwelijk is slechts één zoon bekend:
601 Wytze Arends, * omstr 1740 Suameer volgt

Tweede Generatie

II.601. Wytze Arends van der Lei, * omstreeks 1740 Suameer, † 24.01.1817 aldaar, veehouder, trouwde met Ymkjen Jelles, † 1788 Suameer. kinderen:
602. Arend Wytze , * 1768, te Suameer volgt;
603. Jelle Wytze , * 1779, te Suameer † 27.12.1831 te Nijega, ongehuwd;
604. Rienk Wytze , * 1.05.1780, te Suameer volgt;
Wellicht zijn er nog meer kinderen geweest maar ze komen na 1811 niet voor onder de namen Leistra of van der Lei

Derde Generatie

III.602. Arend Wytzes Leistra, * omstreeks kerstmis 1740 Suameer, † 08.04.1867, Plaats van overlijden onbekend, arbeider, trouwde op 03.07.1819 in Tietjerkterdeel met Wipkjen Errits Nieuwenhuis * 1783 onder Oostermeer, dochter van Errit Jans Nieuwenhuis, arbeider te Rottevalle, en Geeske Tjerks Hoekstra.
Uit dit huwelijk zijn geen kinderen bekend.
III.604. Rienk Wytze Leistra, * 01.05.1780 Suameer, † 06.04.1867 Opeinde. Boer aldaar; trouwde I met Hiltje Gerbens, † 10.05.1808 Opeinde
trouwde II op 21.04.1813 Oudega met Trijntje Theunis van der Meulen,

* 27.12.1785 † 27.04.1857 Zuider Drachten, dochter van Theunis Jans van der Meulen en Tettie Jans Koning. Kinderen:
605. Wytze Rienks, * 18.06.1807 Opeinde, volgt ;
606. Theunis Reinks , * 03.02.1815 Opeinde volgt ;
607. Ieme Rienks, * 22.11.1816 Opeinde volgt;
608. Tettje Rienks, * 07.04.1819 Opeinde, † 15.07.1839 aldaar ; ongehuwd
609. Klaas Rienks, * 02.04.1821 Opeinde, † 14.06.1837 aldaar ; ongehuwd
610. Jan Rienks, * 06.04.1823 Opeinde, volgt ;
611. Iemkjen Rienks, * 20.04.1825 Opeinde, volgt ;
612. Geeske Rienks, * 03.10.1827 Opeinde, volgt ;
613. Antje Rienks, * 07.02.1831 Opeinde volgt ; † 29.04.1848

Vierde Generatie

IV.605. Wietze Rienks Leistra, * 18.06.1807 Opeinde , † nov 1943 Terwispel, lootte in 1825 nr 72 voor de militere dienst, behoefde geen dienst te doen, lang 1 el 660 str. (166.m), aangezicht lang, voorhoofd, ogen bruin , neus klein, mond , kin rond, haar bruin; trouwde op 12.09.1838 met Geeske Rinderts Lambarts , * 24.09.1806 Rottevalle † 07.11.1899, dochter van Rinders Lambarts en Grietje Oebeles Oosterhof. Kinderen:
614. Rienk Wytzes, * 22.06.1840 Nijega, volgt ;
615. Grietje Wytzes, * 26.12.1843 Nijega , volgt ;
617. Rinder Wytzes, * 31.01.1847 Nijega , volgt ;
618. Hillebrand Wytzes, * 6.02.1851 Nijega, Volgt ;
619. Oebele Wytzes, * 15.02.1858 Nijega, volgt ;
616. A Levenloos kind † 06.02.1839
IV.606. Theunis Rienks Leistra, * 18.06.1815 Opeinde, aldaar, Kantoorbediende, trouwde op 08.05.1841 in Tietjerksterdeel met Trijntje Johannes Brandsma, * 03-02-1815 Bergum dochter van Johannus Annes Brandsma en Minke Seijes Sikma. Kind:
620. Rienk Theunis, * 13.04.1842 Bergum, † 10.05.1868
IV.607. Ieme Rienks Leistra, * 23.11.1816 Opeinde, † 13.02.1858 Irnsum, Koetsier trouwde op 13.05.1854 te Leeuwarden met Waltje Sybrands Radelaar, * † 08.06.1857 Wommels, zoon van Sybrand Djurres Radelaar en Joukje Walles.
Levenloos kind, † 27.03.1857
IV.610. Jan Rienks Leistra, * 06.04.1823 Opeinde, † 30.05.1897 trouwde op 04.03.1880 met Farduw van der Ley. Kinderen: ??
IV.611. Iemkjen Rienks, * 20.04.1825 † 21.11.1897 Opeinde, trouwde op 23.05.1857 Smallingerland met Liebbe Poppes Bouwma. Kinderen:
Rienk * in 1865 † 17- 05.1871
IV612. Geeske Rienks, * 03.10.1827 Opeinde, † 10.11.1895, trouwde op

14.05.1863 Smallingerland met Jan Geerts Benedictus. Kinderen:
Jeltje * 21.07.1864 † 07.01.1935
Rienk * 30.11.1865 † 28.11.1927

Vijfde generatie

V.614. Rienk Wytzes Leistra, * 22.06.1840 Nijega, † 11.01.1908 arbeider, trouwde op 04.04.1863 Smallingerland met Antje Dirks Zandberg, * 30.05.1841 Eernewoude, dochter van Dirk Jans Zandberg en Hylkje Wolters Fennema.
Kinderen:
620. Wytze Rienks, * 16.07.1863 Suameer volgt ;
621. Hylje Rienks, * 16.02.1866 Suameer volgt ;
622. Geeske Rienks,* 19.07.1868 Suameer volgt ;
623. Durk Rienks, * 13.05.1871 Nijega volgt ;
624. Jan Rienks, * 06.12.1873 Nijega volgt ;
625. Bontje Rienks, * 24.11.1876 Nijega volgt ;
626. Grietje Rienks, * 02.08.1879 Nijega volgt ;
627. Wolter Rienks, * 28.06.1882 Nijega volgt ;
628. Geertje Rienks,* 10.11.1885 Nijega volgt ;
V.616. Grietje Wytzes Leistra, * 26.12.1843 Nijega † 10.03.1876, trouwde op 03.11.1869 in Tietjerksterdeel met Ebe Terpstra, *29.08.1832 † 18.04.1892 zoon van Sjouke Hinnes Terpstra en Berber Ebes Stel.
Kinderen:
Sjouke, * 02.06.1870
Grietje, * 10.03.1876
V.617. Rindert Wietzes Leistra, * 31.01.1847 Nijega arbeider. Trouwde op 06.05.1875 Smallingerland met Aukjen Geertsma, * 25.05.1848 Ureterp dochter van Tjeerd Andries Geertsma en Fokjen Alberts van der Jacht.
Kindren:
629. Fokje Rinderts, * 03.11.1875 Opeinde ; volgt ;
630. Wytze Rinderts, * 02.07.1877 Tietjerk ; volgt ;
631. Tjeerd Rinderts, * 04.02.1879 Tietjerk, volgt ;
632. Geeske Rinderts, * 05.11.1880 Langezwaag volgt ;
V.618. Hillebrand Wietzes Leistra, * 06.02.1851 Nijega, † 10.08.1930 arbeider, trouwde op 19.05.1888 Tietjerksterdeel met Geertje Popkes van der Meulen, * 27.04.1854 Engwierum. Dochter van Popke Jans van der Meulen en Korneliske Oenes Hooghiemstra. Geen kinderen bekend.
V619. Oebele Wietzes Leistra, * 15.02.1858 Tieke onder Nijega, † 15.05.1926 Tietjerk, veehouder en fouragehandelaar, trouwde op.... met Klaaske Popkes van der Meulen * voor 1874 † 15.08.1941 dochter van Popke Jans van der Meulen en Korneliske Oenes Hooghiemstra te Tietjerk.

Het woonhuis Suderein 40 te Tytsjerk is in 1904 gesticht door Oebele Wietzes Leistra te Tytsjerk. Oebele woonde hier ook. Na zijn dood werd zijn weduwe de hoofdbewoonster. Echter dit veranderde even later, want dochter Korneliske Leistra, getrouwd met Eelke Visser kwamen ook in het huis wonen. Eelke Visser werd toen hoofdbewoner en de weduwe van Oebele Leistra werd inwonend volgens de woningkaart. Deze weduwe overleed op 15 augustus 1941. Eelke Visser (geboren op 4 maart 1900) overleed bijna 8 jaar later op 18 mei 1949. Dochter Korneliske Leistra, de weduwe van Eelke, werd toen als hoofdbewoonster op de woningkaart van het adres Suderein 40 gezet. Niet lang daarna is Korneliske verhuisd, want op 17 november 1953 ging zij in het huis Suderein 30 wonen. De nieuwe bewoner op het perceel Suderein 40 werd Mient Klooster.
Kinderen:
633. Wytze, * 15.05.1890 Tietjerk volgt ;
634. Popke, * 13.07.1892 Tietjerk, opper wachtmeester marechausse, volgt;
635.Korneelske, * 12.12.1893 Tietjerk volgt ;
636.Geeske , * 21.06.1896 Teitjerk, volgt ;
637.Hillebrand, * 19.10.1898, volgt ;

Zesde Generatie
VI. 620. Wietse Rienks Leistra, * 16.07.1863 Suameer † 29.04.1887 trouwde met Aaltje van der Iest, * 29.1.1864 Boornbergum, † April 1923 Smalle Ee. Dochter van Simon van der Iest en Jeltje Nijboer. Kinderen:
638. Jeltje, * 02.10.1890 Wartena, volgt ;
639. Antje, * 29.06.1892 Boornbergum, volgt ;
640. Rink, * 25.05.1894 Boornbergum volgt;
641. Simom, * 29.02.1896 Boornbergum, volgt ;
642. Wietse, * 26.03.1922 Boornbergum volgt ;
643. Brugt, * 13.05.1923 Boornbergum, volgt ;
644. Anna Aalje , * 22.04.1926 Boornbergum volgt ;
645. Rink, * 16.02.1935 Jerusalem. Goor volgt ;
645A Tjeert * 20.05.1899 † 20.05.1900
645B levenloos kind † 17.03.1907
VI. 621. Hylje Rienks Leistra, * 16.02.1866 Suameer. Kinderen:
VI. 622. Geeske Rienks,* 19.07.1868 Suameer getrouwd met Jan Geerts Benedictus. Kinderen:
Rienk, * 1866 † 28.11.1927
VI. 623. Durk Rienks Leistra, * 13.05.1871 Nijega getrouwd op 12.12. 1919 met Evertje Wind, huwelijk ontbonden 25.02.1926. Kinderen:
VI. 624. Jan Rienks Leistra, * 06.12.1873 Nijega getrouwd op 21.05. 1898 met Jeltje Brouwer. Kinderen:

VI. 625. Bontje Rienks Leistra, * 24.11.1876 Nijega. Kinderen:
VI. 626. Grietje Rienks Leistra, * 02.08.1879 Nijega getrouwd op 23.05.1903 met Ernestus van der Zee. Kinderen:
VI.627. Wolter Rienks Leistra, * 28.06.1882 Nijega. Kinderen:
VI.628 . Geertje Rienks Leistra,* 10.11.1885 Nijega trouwde op 22.05.1912 Den Haag met Leo Mardus Jacobus Evert. Kinderen:
VI.629. Fokje Rinderts Leistra, * 03.11.1875 Opeinde. Kinderen:
VI.630. Wytze Rinderts Leistra, * 02.07.1877 Tietjerk. Kinderen:
VI.631. Tjeerd Rinderts Leistra, * 04.02.1879 Tietjerk, † 11.02.1882 Langezwaag ; getrouwd op 27.02.1915 met Klaaske van Kammen. Kinderen
VI.632. Geeske Rinderts Leistra, * 05.11.1880 Langezwaag. Kinderen:
VI.633. Wytze Leistra, * 15.05.1890 Tietjerk, † 10.03.1944 St. Jacobiparochie, arbeider, trouwde op 24.05.1913 te Bergum met Sietske van der Wal, * 01.04.1889 Eernewoude, † dochter van Jelle van der Wal en Trijntje van der Wal te Tietjerk.

Het huis stond vroeger bekend onder het huisnummer 59. Daarna kreeg het een nieuw huisnummer: Tietjerk 69. Voor de officiële invoering van de straatnaamgeving in deze gemeente in 1949 bestond het huis echter al niet meer, het was al afgebroken. We weten wel waar het heeft gestaan: tussen de adressen Zomerweg 10 en 12 te Tytsjerk. Uit de woningkaart blijkt dat beide zonen op voornoemd adres geboren zijn!!!!! Oebele is op 22 november 1914 geboren in het pand aan de Zomerweg. Zoon Jelle kwam daar op 25 februari 1916 ter wereld. Enkele maanden daarna, is het gezin verhuisd op 29 mei 1916, naar St. Jacobiparochie. Kinderen:

646. Oebele, * 22.11.1914 Tietjerk volgt;
647. Jelle, * 28.02.1916 St.Annaparochie volgt ;
648. Trijntje, * 14.11.1918 St.Jacobiparochie volgt ;
649. Popke, * 27.03.20 St.Jacobiparochie volgt ;

VI.634. Popke Leistra, * 13.07.1892 Tietjerk operwachtmeester Marechausee † getrouwd op met Hendika Meenen, * tussen 1887 1914 Kinderen:
VI .635 Korneliske Leistra,* 12.12.1893 Tietjerk † 26.11.1969 Tietjerk. Getrouwd op met Eelke Visser,* tussen 1864 1904 † in 1949 Tiejerk Kinderen:
VI.636 Geeske Leistra, * 21.06.1896 Tietjerk, † 13.09.1964 Tietjerk getrouwd op 31.05.1928 Bergum met Hedzer van Gorkum,* 06.03.1901 Rijperkerk † 20.04.1996, Bergum zoon van Pieter van Gorkum en Trijntje van der Velden. Kinderen:
650. Oebele,* 11.02.1935 Tietjerk † 25.11.2051
651. Pieter, * 1930 Tietjerk † 19.02.1992

VI.637. Hillebrand Leistra, * 19.10.1898 Tietjerk † 07.03.1967. Foura-gebrandstoffen handelaar, trouwde op 28.05.1925 tietjerkstredeel met Adriaantje Chaterina Balkende, * 12.08.1902 Lisse † 19.02.1967, dochter van Pieter Balkende en Johanna de Smit.
Te Tietjerk de boerderij Suderein 42 is gebouwd door een Leistra. Op land in eigendom van W. Leistra is op 21 januari 1925 een boerderijtje gebouwd in opdracht van H. Leistra. Hier kwam Hillebrand Leistra wonen. F. Hoekstra was de bouwmeester van het pand. Kinderen:
652. Pieter, * 31.03.1927 Tietjerk volgt ;
653. Oebele, * 06.02.1929 Tietjerk volgt ;
654. Johan Klaas, * 14.01.1933 Tietjerk volgt ;
655. Klaaske, * 05.09.1941 Tietjerk Volgt ;
VI.638. Jeltje, * 02.10.1890 Wartena, 06.06.1914 trouwde met Gjalt Kootstra. Kinderen:
VI.639. Antje, * 29.06.1892 Boornbergum, † 08.01.1924 Den Haag, trouwde met Peter Zandberg. Kinderen:
VI.640. Rink, * 25.05.1894 Boornbergum , veehouder, trouwde met Rika Werkman. Kinderen:
VI.641. Simon, * 29.02.1896 Boornbergum, stratenmaker, trouwde op 13.01.1921 Smallingerland met Lankje Kunst, * 18.02.1899 Boornbergum dochter van Brugt Kunst en Tietje de Jong. Kindren:
VI.642. Wietse, * 26.03.1922 Boornbergum, trouwde met Massen van der Brink. Kinderen:
VI.643 . Brugt, * 13.05.1923 Boornbergum, trouwde op 03.08.1951 met Catharina Roelinga, * 21.09.1922 Drachten, dochter van Roel Roelinga en Sjoukje Petersma. Kinderen:
Simon, * 05.06.1953 Drachten
Sjoukje, * 25.09.1957 Drachten
VI .644. Anna Aaltje, * 22.04.1926 Boornbergum, trouwde Jan Koster
Kinderen:
VI .645. Rink, * 16.02.1935 Goor, trouwde Sieni Jerusalem. Kinderen:
(Rest van deze publicatie op onze homepage)

Vervolg van bladzijde 191
+Lijst met testamenten van Noord-Oost Friezen, 16e t/m 18e eeuw
+Inhoudsopgave Genealogysk Jierboekje 1951-1989, 1990-2005
+Lijsten met emigranten uit Dantumadeel 1880-1967
+Index op weesboeken Oostdongeradeel 1619-1622
+Namen op stemlijst Engwierum, 1810
+Noord-Oost Friezen in de VOC, 1616-1791
+Dokkumer scheepschirurgijns in de VOC
+Dokkumer tinnegieters

MIJN FAVORIETE VOOROUDER

Gosling Hemkes Elzinga (1827-1894), kastelein uit Brantgum

R.R. van der Ploeg (1)

Op speciale dagen, bv. op een oudejaarsavond, haalde onze moeder (Antje Elzinga, geb. 1905 in Holwerd) vroeger soms een versleten handbijbeltje uit haar familie te voorschijn, en liet het ons kinderen bekijken. Het had een zilveren slot, wat uit twee eenvoudige haken bestond. Meer dan het bijbeltje en het slot maakte op ons kinderen de kleine tragedie op de eerste bladzijde van de bijbel indruk. Met onzekere, ongeoefende hand was daar met pen een korte opmerking voor het nageslacht geschreven:

Holwerd 21 Mei 1857 Zijn Getrouwd Gosling Hemkes Elzinga en Ake pieters Dykman
G.H. Elzinga is geboren en het jaar 1828 de 7 Augustus
A.p. Dykman geboren en het 1828 de 25 December
De 20 Augustus 1858 beviel Ake Dykman van een Doode Dochter
De 21 Augustus is overleden Ake pieters Dykman.....?
De 14 Mei 1859 zijn Getrouwd Gosling Hemkes Elzinga en Jantje Jans Glas. Jantje Geboren en het jaar 1828 de 10 Dezember

Mijn moeder wist te vertellen, dat Gosling Hemkes Elzinga uit de familie van haar vader (Gosling Wijbes Elzinga, geb. 1876) was, maar wie Gosling Hemkes Elzinga precies was, kon ze ons niet duidelijk maken. Graag hadden wij meer over Gosling Hemkes en Akke Pieters geweten, maar het was destijds niet makkelijk meer informatie te vinden.
Dat is tegenwoordig anders. Via Internet kunnen vooral via TRESOAR (www.tresoar.nl) alle gegevens van de burgerlijke stand in Friesland sinds het begin van de 19de eeuw moeiteloos worden ingezien, om bv. familierelaties te onderzoeken. Het zogenoemde Notarieel Archief van TRESOAR kan een verdere bron van gegevens over een voorouder zijn (met bv.

koopaktes over onroerend goed, testamenten, geldleningen, en dergelijke). Kopieën van testamenten kunnen daar eveneens besteld worden. Uit de vele gegevens, die bij TRESOAR over Gosling Hemkes te vinden zijn, laat zich een goed beeld over hem vormen en hij behoort intussen tot mijn favoriete voorouders. Het onderzoek naar hem, Akke Pieters Dijkman, en zijn verder leven bracht het volgende aan de dag.

Gosling Hemkes werd op 7 aug. 1827 als tweede kind van de gardenier Hemke Dirks Elzinga en zijn vrouw Tjitske Goslings de Vries in Holwerd geboren. Mijn overgrootvader Wijbe Hemkes Elzinga (geb. 1836) was een jongere broer (het 6de kind van Hemke en Tjitske). De oudste zuster van Gosling heette Sjoerdtje (geb. 1825), en een jongere zuster was Sijke (geb. 1832). Het blijkt, dat Sjoerdtje en Sijke samen zo omstreeks 1865 met hun families naar Grand Rapids (Michigan), USA, geëmigreerd zijn. Sjoerdtje was getrouwd met Menne Martinus Miedema en Sijke met Dirk Doekes van Dijk. Beide mannen waren afkomstig uit Ferwerderadeel.
In de huwelijksakte van Gosling Hemkes en Akke Pieters van 21 mei 1857 staat als beroep van Gosling arbeider aangegeven. Over Akke Pieters wordt vermeld, dat ze dienstmeid is, in Rinsumageest geboren werd en onder Lichtaard woont. In het jaar van hun huwelijk leefden beide ouders van Akke al niet meer. We kunnen aannemen dat het leven van deze jonge vrouw niet over rozen is gegaan.
Het valt op hoe snel Gosling Hemkes na de dood van zijn eerste vrouw (Akke) opnieuw is getrouwd. Gosling Hemkes en zijn tweede vrouw (Jantje Jans Glas uit Holwerd) hadden geen kinderen. Jantje was het derde kind uit een grote en oude familie uit Holwerd, die tot ongeveer 1650 terug vervolgd kan worden. De ouders van Jantje waren Jan Hendriks Glas (geb. 1800) en Klaaske Sytzes Bruinsma (geb. 1802).
Gosling Hemkes en zijn tweede vrouw (Jantje Jans) moeten in het begin van hun huwelijk zuinig geleefd hebben. Misschien besefte Gosling, dat hij niet zijn hele leven arbeider wilde zijn. In ieder geval blijkt uit het Notarieel Archief, dat Gosling Hemkes in 1868 een huis met herberg in Brantgum kocht voor de prijs van fl. 1616,- . Vanaf die tijd was hij kastelein en de herberg moet goed hebben gelopen. Dit blijkt in ieder geval uit het Notarieel Archief. Gosling was dikwijls bij de notaris. Hij kocht roerend en onroerend goed (oa. in Holwerd), en leende geld aan mensen uit zijn omgeving. In dit opzicht kende hij blijkbaar geen vrienden of familie. Of hij nu Yme Harmens Martens uit Hantumhuizen fl. 470,- leende, of Liepke Pieters van der Meulen uit Brantgum fl. 500,-, zijn zwager Bauke Jans Glas uit Holwerd fl. 400,-, of zijn eigen vader Hemke Dirks fl. 800,-, zij alle moesten mee naar Notaris Meyer in Holwerd om een obligatie te tekenen. De rente was meestal 5 procent," te voldoen in zilveren, en in de Provincie

Friesland gangbare geldmunte, naar de tegenwoordige koers".
Zoals gezegd, hadden Gosling Hemkes en zijn tweede vrouw geen kinderen. Waarschijnlijk daarom liet Gosling Hemkes in 1873 al een testament maken bij Notaris Evert Meyer in Holwerd. In het testament legateert Gosling zijn echtgenote Jantje Jans Glas gedurende haar leven lang het vruchtgebruik van zijne gehele nalatenschap, „met uitzondering nogthans van mijne Lijf- en Kleederdragt met de daartoe behorende gouden en zilveren werken, welke binnen zes weken na mijn overlijden aan mijn nagemelde Erfgenamen zal moeten worden uitgekeerd."
Gosling Hemkes overleed op 17 mei 1894 in Holwerd. Kort daarna (op 3 juli) werd bij Notaris Ypma overgegaan tot het opmaken van een inventaris of beschrijving van „alhetgeen zoo voor als nadelig is behorende tot het bestaan hebbende algehele gemeenschap van goederen tussen Jantje Jans Glas en haren gemelden wijlen echtgenoot". De goederen, voor zoverre daarvan vatbaar en daaraan onderworpen, werden gewaardeerd door Jan Feddes de Vries, uurwerkmaker te Holwerd. Jantje Jans moest verzekeren, dat niets meer gevonden zijnde hetgeen in deze inventaris behoort te worden vermeld, en dat zij niets heeft verduisterd noch te weten of gezien te hebben dat iets verduisterd is geworden van de goederen tot de onderhavige gemeenschap behorend. Er werd overeengekomen de geïnventariseerde goederen in het bezit te laten en onder bewaring van de aangevende, die zulks erkende en beloofde dezelfde weder te voorschijn te zullen brengen en te verantwoorden wanneer en aan wien zulks behoren zal. Jantje verklaarde eveneens, dat uit de gemeenschap zijn betaald de begrafeniskosten voor haar man, van zestig gulden.
De lijst van het alhetgeen is te lang om hier op te voeren. Enkele voorwerpen verdienen het echter genoemd te worden, samen met de geschatte waarde, omdat ze de tijd en het leven van toen zo goed beschrijven. Het lijkt erop, dat na de dood van Jantje Jans het bezit van Gosling en Jantje openbaar (boelgoed) is verkocht. Jantje Jans overleed op 8 jun 1895 in Holwerd.
Tot de algehele gemeenschap van goederen tussen Jantje Jans Glas en haar overleden echtgenoot behoorde o.a. het volgende (met de geschatte waarde in guldens):

Eiken secretaire met vazen	geschat op	fl. 8,00
Zes stoelen met opene zittingen		fl. 7,50
De lijfdracht van de overledene		fl. 20,00
Duitsch klokje		fl. 2,50
Rond tafeltje		fl. 1,00
Hanglamp		fl. 0,90
Zes deventer stoelen		fl. 4,50

Schuiftafel	fl. 3,00
Ornamenten op de schoorsteenmantel	fl.1,00
Spiegel	fl.1,00
Petroleumstel en koperen doofpot	fl. 4,00
Zilveren reukdoosje, zwaar twee en twintig gram	fl. 1,25
Haarslotje met kralen, vierde gehalte	fl. 2,00
Theestoof met ketel	fl. 1,50
Looper, kleedjes en matten	fl. 4,50
Twee vogelkooien	fl. 2,00
Knipje	fl. 2,50
Tafeltje met pijpenstaander en tabaksdoos	fl. 1,50
Vijftien borden,trekpot, theegoed en eenig glaswerk	fl.7,00
Tobbe, emmer en steengoed	fl. 2,50
Theeblikje, koperen onderstel	fl. 1,50
Partijtje turf	fl. 6,00
Eenig brandhout	fl.1,00
Turfbak	fl. 1,00
Vijf hennen	fl. 2,50
Zilveren melklepel, zwaar twaalf gram	fl. 0,70

De lijst maakt duidelijk, dat Gosling en Jantje bescheiden leefden. De waarde van hun huisraad schijnt gering geweest te zijn. Aangezien het echtpaar echter ook onroerend goed bezat of bezeten had (een herberg in Brantgum, een huis met erf in Holwerd, een stukje bouwland bij Holwerd), en aan meerdere mensen geld had geleend, had het toch enige welstand opgebouwd. Het totale vermogen van Gosling en Jantje werd bij de inventarisop fl. 5235,65 geschat, wat voor die tijd niet onaanzienlijk was.

Eveneens is op de lijst van goederen opgevoerd een bijbel met twee haken, naar gissing met een waarde van twee gulden! Dit is waarschijnlijk de handbijbel die in het bezit van mijn moeder's familie is gekomen, en voor mij de aanleiding was naar Gosling Hemkes en zijn leven te zoeken. Ik ben blij, zoveel over hem gevonden te hebben, en zal zijn bijbeltje en zijn naam in ere bewaren.

1. R.R. van der Ploeg is na het inzenden van deze bijdrage overleden. Op zijn verzoek wordt deze bijdrage toch gepubliceerd, zie het In Memoriam van bestuurslid G. Bouma op bl. 181

SKIEDNIS TICHTEBY
WIERUM, IN ÂLD DOARP OAN SEE

Fopppe Duinstra (farborg@hetnet.nl)

De Nooitgedacht 1811, deel 2

Freed, 1 desimber 1893.
It is yn'e nacht en roettsjuster, as sy útfarre mei de preammen om by de skippen te kommen dy't by de Kalkman, fier fan de seedyk, te wachtsjen lizze. Alles giet op'e taast en elk wit syn plak. Der wurdt net folle sein.
Even letter it roppen neiinoar op de skippen. De ankers wurde licht en ynhelle en de seilen hyst. De 17 Wierumer fiskersskippen sile troch it Pinkegat, tusken de eilannen troch, fier de Noardsee op. It giet allegear op it kompas. Pieter Klazes Akkerman is foarsylder mei syn "Vrouw Johanna", oant de hichte fan de Dútse Bocht. De Prinsen op de Nooitgedacht folgje, mei al de oaren.
Alde Hoite Atzes fan 80 tinkt faak oan de tiid werom, doe't hy as jongbaas mei syn heit-en-dy en mei syn oarreheit Jan Symens op de Nooitgedacht fiske. De âld man wie doe ek 80, lykas hy no.
No fart hy hjir mei syn famylje. En op'e oare skippen sit noch mear famylje. Op de "Zes Gebroeders" fart Krist Vonk, syn skoansoan, mei fjouwer bruorren. Hy hat troud west mei syn ienige dochter Antsje, dy't mar 29 jier waard. Harren dochter Leentsje is no 23 jier. Krist is letter wer troud.
Alde Hoite is och sa mal mei syn pakesizzer Leentsje, dy't neamd is nei syn frou, dy't mar 33 jier waard. Leentsje hat ferkearing mei Jabik Doekes Visser, dy't op de "Drie Gebroeders" fart. Syn pakesizzer Minne fart mei op de "Jonge Jan".
Wat wie it in goede tiid, doe't syn oarreheit Jan noch libbe. Doe fongen sy mear fisk en de prizen leinen folle heger. No is it thús yn Wierum earmoede. It is in krisistiid.
De hiele handel is ynsakke en de prizen fan de fisk binne al mar minder wurden. Troch it stoarmachtige waar fan de lêste tiid, koenen sy nea útfarre. Noch wie it waar net fertroud mar de measten woenen hjoed dochs de see op te fiskjen ek al wie it in weachstik, ek al wie men yn Wierum de Peazumer ramp fan 10 jier lyn net fergetten. Der moast brea op'e planke komme. Sa koe it net langer.
As sy letter op de goede fiskgrûnen oankomme, jouwe sy inoar in teken mei brânende flambouwen. Dan begjinne sy te fiskjen. It wân wurdt stadichoan útsmiten. Dêr giet in oere mei hinne. It giet swier want it wetter is ûngemaklik. It ynheljen dêrnei ek wer. De fangst is skraal. In oare kear sil it

fêst better gean.
Dan begjint it ljocht te wurden en sette sy op hûs yn, werom nei de Kalkman, nei de Wierumer seedyk. Mar foarearst is der noch gjin lân te sjen. Om healwei tsienen set de loft ticht. It waar wurdt hurd minder en de wyn hellet noch mear oan. Dan komt de earste sniebui. It wurdt in ferskriklike sniestoarm, wêr't de Wierumer aken net tsjin bestân binne. Dêr komt by dat de ûnderstream, de dining yn it seewetter, en de wynrjochting dwers tsjininoar yngeane.
Grutte brekkers komme op de aken ôf, dy't no sa lyts lykje. Nea ha de golven sa heech west, sadat de skippen meinaam wurde nei de top en dan wer dale nei in delling tusken twa hege wettermuorren yn. De mannen moatte harren mei touwen fêstbine om net oer board te slaan mei al it wetter dat oer harren hinne komt.
De "Jonge Christ" fergiet, de "Twee Gebroeders", de "Mevrouw Rinske", en ek de "Nooitgedacht". 22 Wierumers fine dy deis harren ein yn de golven.
De Kamma's, de Sikkema's, de Hiemstra's, de Vissers, Tiete Berends Bosgra, Thys Sipkes van der Bos, Durk Jans Jongeling en trije geslachten Prins. Harren nammen steane op it monumint op de seedyk om se net wer te ferjitten. By Skylge spielt letter bûthout oan, wêr't de namme "Nooitgedacht" op stiet.

Nei de Ramp.
Der is nei de ramp yn Wierum hiel wat útstien. Traumateams, lykas yn ús tiid, wienen der doe noch net. Men die doe noch net safolle fergees foar inoar, wat blykte út de rekken, dy't fan it Amelân kaam foar de opfang en de fersoarging fan de 47 Wierumer fiskers.
Hiel wat mear meilibben spriek út it ynsammeljen fan jild dêr, yn de doarpen Hollum en Ballum en letter op ferskate oare plakken.
Mar alles is net mei jild wer goed te meitsjen. Kinne de Wierumers genôch helpfeardigens en omtinken foar inoar opbringe yn al it fertriet dat oer harren komt? Kinne sy meiinoar dit traumatysk barren oan? Dan blykt dat minsken treast en hâldfêst sykje en fine yn harren leauwen.
Foar de 13 widdo's is de slach grut. Sy bliuwe achter mei harren bern (29) yn djippe earmoede, Aafke Kamma-de Swart, widdo fan Freerk Christiaans Kamma, mei 7 bern. Har man wie dy nachts fan hûs gien sûnder syn bôle, dy't sy foar him klearmakke hie foar ûnderweis. Hy hie it mei sin achterlitten foar de bernm omdat dit it lêste wie, wat sy noch yn'e hûs hienen. Yn Wierum seinen de minsken: "Hy is mei de lege mage de iwichheid yngien".
Fan de bedeling en de diakonie krigen de widdo's mar in pear sinten, wêr't sy net fan rûnkomme koenen.
De famkes fan Durk Jans Jongeling wienen wezen wurden, 13, 12, 10 en 6 jier. Tsjetsje is troud mei Age Jeltes Koopmans, Ritsje mei Pieter Jans

Minnema, Engeltsje mei Klaas Pieters Akkerman en Jantsje mei Jelle Abes Hiemstra.
Op'e ein fan it Reedsje (Skuonmakkerspaad), rjochts fan de Poutsma-pleats, wenne Atze-Ane (Antsje Prins-Vaderloos). Har man, twa soannen en har skoanheit kamen net werom mei de Nooitgedacht. Soan Minne, 22 jier, kaam wer thús. Hy wie meigien mei de bemanning op de "Jonge Jan", en by it Amelân rêden.
Der wienen meiinoar 9 skippen strâne dy't letter neat mear wurdich wienen. It moat in wûnder hjitte dat 47 Wierumer fiskers hjir it libben der amper ôfrêden hawwe, mei troch it goede wurk fan it Amelander rêdings-wêzen.
Fjouwer fan de 17 Wierumer fiskersskippen wienen as troch in wûnder bewarre goed werom kaam. Ien fan harren wie de foarsylder Piter Klazes Akkerman.
Minne Prins koe it nei dy ferskriklike ramp thús nearne mear fine. Oardel jier letter is hy stoarn.
Atze-Ane is alles kwytrekke seinen de minsken yn Wierum.

Boarnen:
Wierum, dêr't de dyk it lân omklammet.
Genealogieën fan Wierumer fiskers, skreaun troch Berend Beimers.
Tsjerkeboeken Herf. tsjerke Wierum.
Boargerlike Stân Westdongeradiel.

Vervolg van bladzijde 205, zie hiernaast
stichting Historia Doccumensis. Jelle Arjaans bracht op boeiende wijze de terpen en hun historie tot leven. Ook de afgravingen van de terpen en de rol in het landschap bleef niet ongenoemd.
Graag nodigen wij iedereen uit om met ons mee te doen. De binnenstad van Dokkum verdient meer aandacht en een goede en afgewogen benadering. Wij zijn te bereiken via ons postadres, Legeweg 11, 9101 MB te Dokkum of via ouddockum@chello.nl.
Graag tot ziens bij onze activiteiten.

STICHTING OUD DOCKUM

De Stichting Oud Dockum heeft ten doel het vergroten van de kennis over de historische binnenstad van Dokkum en directe omgeving en het bevorderen van de toepassing van deze kennis.
De Stichting wil op deze wijze bijdragen aan een historisch verantwoorde wijze van gebruik en inrichting van de binnenstad. Daarbij wordt zo goed mogelijk de Dokkumer bevolking betrokken bij de binnenstad.
Er zijn al redelijk wat particulieren en/of verbanden, die zich elk vanuit een eigen achtergrond en belangstelling, inzetten voor (onder meer) het oude centrum van Dokkum. Toch zijn wij er van overtuigd, dat er behoefte is aan een bundeling van kennis en het uitdragen daarvan, alsmede het bieden van een platform voor discussie over de ontwikkelingen van de binnenstad in historisch perspectief.
De basis is kennis. De kennis zal moeten worden gezocht, vastgelegd (toegankelijk gemaakt) en bewerkt. De Stichting wil daarin niet zelf aan de slag, maar zo nodig een initiërende en stimulerende rol spelen.
Vervolgens zal deze kennis de basis vormen voor geschriften en lezingen. Wellicht speelt Internet hierin ook een rol. Ook zullen discussie-bijeenkomsten worden gehouden, waarbij het historisch perspectief wordt verbonden met een actueel thema.
Ten slotte zal de stichting bijdragen aan bestuurlijke besluitvormings-trajecten door ondersteuning van daartoe in het leven geroepen organen en bijeenkomsten.
De Stichting streeft naar samenwerking en bundeling, niet naar het ontplooien van activiteiten die thans al plaatsvinden. Wel kan de Stichting, in samenwerking met anderen, een platform bieden aan de bestaande activiteiten. Het streven is erop gericht eens per kwartaal een activiteit te organiseren. Doelgroep van deze activiteiten is iedereen die de binnenstad van Dokkum een warm hart toedraagt.
De Stichting Oud Dockum heeft zich gepresenteerd op de Open monumentendag 2005. Wij verzorgden een fototentoonstelling in de Grote Kerk en de Doopsgezinde kerk met als thema de opgravingen in de Markt van 1954 en 1986.
De Stichting streeft er naar om ieder jaar een invulling van het thema van de Open Monumentendag (mede) te verzorgen in Dokkum.
De bijeenkomsten moeten heden en verleden verbinden. Als eerste bijeenkomst hebben we een lezing georganiseerd over terpen en speciaal de terp van Dokkum, gehouden op woensdag 16 november in de Doops-gezinde kerk aan de Legeweg. De lezing werd verzorgd door drs. Jelle Arjaans, o.a. voorzitter van streekmuseum 't Admiraliteitshuis en lid van

DE EERSTE UITGEVERS EN FOTOGRAFEN VAN PRENTBRIEFKAARTEN IN DOKKUM CA. 1900

Eimert Smits F.A. zn (e.smits17@chello.nl)

Bij mijn onderzoek naar de uitgevers en fotografen van prentbriefkaarten van Dokkum kwam ik - niets vermoedend - interessante en leuke gegevens tegen. Toen de fotografie begin 1900 in opgang kwam en er prentbriefkaarten mee gemaakt werden, waren het vooral boekhandelaren die daar belang bij hadden. Wat eerst een hobby van enkele geïnteresseerden was, ook photografen en uurwerkmakers waren er veel bij betrokken, kreeg na 1900 een grote vlucht. Na genoeg geëxperimenteer met de uitvinding van de fotografie in ca. 1840 en nadat het monopoly van de P.T.T op briefkaarten in 1892 opgeheven was, kwamen de eerste topografische ansichtkaarten in Nederland op de markt. De drukkers van prentbriefkaarten kwamen in de eerste jaren uit Duitsland, waarbij Leipzig een bekende stad was. Al vlug was 80% van de wereldhandel in handen van Duitse drukkers en uitgevers. Maar vooral door de drukkers en uitgevers in de grote steden van Nederland kwam hier verandering in.

IJsbaan Klein Diep, foto en uitg. W.J. Heeringa, ca. 1905, poststempel 1910

Prentbriefkaarten met afbeeldingen van gebouwen en straten van Dokkum werden voor het eerst in de jaren 1898/1899 uitgegeven. Van de fotografen kan gezegd worden dat er een aantal bekende in het land waren die zich er op toe legden om van heel veel plaatsen straatbeelden te maken. Het zijn met name de reeds in Dokkum wonende Hendericus Jacobus de Koe, die in de fotografie zat, en Willem Jacob en Klaas Sybrandus Heeringa die in dit gat in de markt sprongen. Veel van de eerste prentbriefkaarten van Dokkum zijn door Heeringa en de Koe gemaakt en uitgegeven.
Op Schiermonnikoog hebben beide broers Heeringa ook voor 1900 foto's gemaakt waarvan later een aantal als ansichtkaarten door enkele toenmalige eilander winkeliers uitgegeven zijn.
Fotograaf de Koe huurde het achterste deel van de winkel van Heeringa en bleef daar zijn atelier houden ook nadat Heeringa in 1917 naar Enschede verhuisde. Op latere leeftijd leerde de Koe het vak nog aan Wim(Pim) zoon van Doederus Kamminga. Van Pim Kamminga worden momenteel vele oude foto's in de Nieuwe Dockumer Courant afgedrukt, een Stichting beheert zijn fotografische nalatenschap.
De onderstaande boekhandelaren en uitgevers verkochten 90% van de prentbriefkaarten in Dokkum, waarbij ze gebruik maakten van de plaatselijke fotografen.

1. A.Schaafsma, I.Bergsma v/h. A.Schaafsma
2. A.J.Schaaf
3. J.Schregardus
4. J.Kamminga
5. W.J.Heeringa

In later tijd:

6. B. de Vries, Kl.Breedstraat 96
7. Boekhandel S. de Haan, Diepswal
8. Boekhandel F. Niewijk, Hoogstraat C17
9. Hema
10. VVV Dokkum
11. St.Bonifacius Stichting Dokkum
12. Gebr. Katsma Sigarenmagazijn
13. Drukkerij Douma
14. Drogisterij en fotohandel Hamstra
15. Diversen

1. A. Schaafsma
I. Bergsma v/h A. Schaafsma

In 1899 wordt er in de Leeuwarder Courant geadverteerd dat er Briefkaarten met Stadsgezichten Dockum te verkrijgen zijn in de Boekhandel

van A. Schaafsma en in maart 1903 dat er Acht nieuwe Ansichten van Dockum ontvangen zijn. Eerst bekende kaarten van 1899 werden gedrukt bij Lichtdruk Schalekamp te Buiksloot.Van kaarten van ca 1903 tot 1908 is niet bekend waar zij gedrukt zijn. Rond 1912 wordt er een serie kaarten gedrukt bij Wilfried Deyhie in Amsterdam met logo (Wapen van A'dam met 3 kruisjes en op het wapen een kroontje).

Dokkum, Stadhuis, uitg. A. Schaafsma, Dokkum, nr. 11212, voor 1905

208

In 1824 wordt Aele Schaafsma, de latere boekhandelaar, geboren en voor 1848 huwt hij met Gerritje Kramer die eveneens in Dokkum geboren is in 1824. In 1848 kocht hij het pand Diepswal hoek Kleine Breedstraat te Dokkum. Nadat ze 7 kinderen kregen, overleed Aele Schaafsma op vrij jonge leefdtijd in 1868. Vanaf dat moment moet de wed. Gerritje Schaafsma-Kramer alleen met de kinderen verder maar in 1881 neemt de oudste zoon Botte de zaak van zijn moeder over en wordt eigenaar van de Firma A. Schaafsma. Botte was eerst boekhouder van de firma. Op 32 jarige leefdtijd werd hij dus boekhandelaar. Twee jaar eerder was hij getrouwd met de twee jaar jongere Jantje Klaver, geboren in Dokkum. Zijn moeder, de weduwe Gerritje Schaafsma-Kramer, overleed in 1889. Bote Schaafsma zelf overleed op 11 september 1911. In een advertentie in de Leeuwarder Courant beveelt zijn vrouw, de weduwe B. Schaafsma-Klaver, de nieuwe eigenaar Ids Bergsma ten zeerste aan. Met ingang van 1 november 1911 gaat de boekhandel annex binderij over naar Ids Bergsma nadat deze meer dan 70 jaar onder de naam van de firma A. Schaafsma gedreven werd. In 1912 wordt de boekhandel door Ids Bergsma voortgezet onder de naam I. Bergsma v/h A. Schaafsma. Ids Bergsma, geboren 9 augustus 1881 in Sneek, liet zich op 21 maart 1902 inschrijven in Dokkum als kantoorbediende. Acht jaar later was hij getrouwd met Antje Mook, geboren te Aalsum, opgeklommen tot boekhouder en in 1911 dus tot boekhandelaar.

Bij de Bonte Brug, Dokkum, uitg. A.Schaafsma, Dokkum, ca. 1903

In 1946 veranderde de naam in “N.V. Boekhandel Bergsma“ en in 1957 in “Boekhandel F. Bergsma Dokkum”. De F staat voor zoon Fedde.
Door “I. Bergsma v/h A. Schaafsma“ werden al in 1912 kaarten uitgegeven. In 1935 verschijnen een aantal kaarten met het logo van Kamminga. Vervolgens werden in de oorlogsjaren kaarten uitgegeven met het no. K519, gedrukt door JosPe. Ook in vijftiger- en zestiger jaren van de vorige eeuw werden kaarten uitbracht van JosPe en van Leer.

2. A.J. Schaaf
Begon met het uitgeven van kaarten omstreeks 1905. Daarna kwam er in 1910 een serie kaarten gedrukt bij Wilfried Deyhle in Amsterdam. In de jaren 1912 en 1913 werden er twee serie’s uitgegeven en eveneens een serie fotokaarten. In 1915 verscheen er een serie kaarten (no. 15 13657 tot ca. 1513666 drukker onbekend). In de periode 1910-1920 werden er kaarten uitgegeven, gedrukt bij Emrik & Binger en daarna in 1925 La Riviere &Voorhoeve. In 1919 kwam er een serie kaarten van Dokkum uit, gedrukt met het logo” W&S H”(Weenen& Snel, Den Haag) en ook een serie met de initalen J.H.S. en uitgegeven door ”Boekhandel A.J. Schaaf”. Na 1928 tot aan de oorlogsjaren werden er naast veel kaarten waarvan de drukkers niet bekend zijn ook kaarten gemaakt met en door R.E.B. (Roukes&Erhart,

Dokkum, Hoogepol, uitg. A.J. Schaaf, Dokkum. Drukker: Wilfried Deyhie, Amsterdam, poststempel 1910.

Baarn) en E&B. In de oorlogsjaren werden kaarten uitgegeven waarvan de drukkers niet bekend zijn naast de kaarten van JosPe. Veel kaarten tussen ca. 1952 en 1954 voorzien van eigen logo, (een ruit waarin een vogel), die door hen zelf gedrukt en uitgeven werden. Van 1955 tot ca 1968 werden kaarten gedrukt door Van Leer.
Aele Johannes Schaaf werd geboren op 31 mei 1873 te Betterwird bij Dokkum. Hij trouwde met Aaltje Rintjema uit Aalsum, die twee jaar jonger was. Aele Johannes was begonnen als letterzetter. In 1896 wordt hij genoemd als drukker en uitgever "J.Schaaf te Betterwird" en in 1898 als "A.J. Schaaf Boek-en kantoorboekhandel" in Dokkum. In 1910 koopt hij het pand Waagstraat hoek Grote Breedstraat en begint daar als boekhandelaar. Hij en zijn vrouw hadden toen reeds 3 kinderen, Jacob, Sjoerd en dochter Geertje, die overleed toen ze bijna 2 jaar was. Tot 1920 is het "A.J. Schaaf" daarna tot 1960 de "Firma A.J. Schaaf". Zijn zoons Jacob en Sjoerd nemen de zaak over in 1928. In de loop van de jaren werd het bedrijf flink uitgebreid in de vorm van een Drukkerij, Binderij en Papierhandel.

Dokkum, Oranjewal, uitg. A.J. Schaaf, Dokkum, drukker: Wilfried Deyhie, Amsterdam, poststempel 1911

EEN NOTARIËLE AKTE TOT VERKLIKKING VAN EEN DIENSTWEIGERAAR IN 1816

J.A.Paasman (paasman13@zonnet.nl)

Pieter van der Bij van de Produkt Groep Archief van de gemeente Dantumadeel stuurde mij een kopie van een notariële akte waarvan hem de strekking niet direct duidelijk was. Nu is dat soms bij meer van die akten het geval maar in dit geval was de strekking ook voor mij uitzonderlijk. Het komt er kort gezegd op neer dat er sprake was van het notarieel vastleggen van verklikking van een niet bij de loting opgekomen dienstplichtige. Ik zou niet weten hoe dat anders te formuleren.

Nu was ik bij onderzoek in de periode 1810-1813, toen wij deel uitmaakten van het Franse Keizerrijk al het een en ander op dit gebied tegen gekomen, maar deze akte spande de kroon. Verklikken is overigens van alle tijden en komt in vele vormen voor. Het wordt vaak nog flink beloond ook. Zo werd in de periode van 1810-1813 een flinke geldelijke beloning, ik meen 22 gulden, uitgeloofd voor het aanbrengen van een deserteur of dienstweigeraar. Ook de Franse geheime politie maakte dankbaar gebruik van informanten.
Om in de regio te blijven. Offe Jurjens Mellema, schipper te Marrum, verzoekt zijn inmiddels in actieve dienst getreden Jan Offes van de lichting 1809 met lot nr.28 alsnog van die dienst vrij te stellen. Hij wijst erop dat Pieter Jans van dezelfde lichting met lot nr.20 ten onrechte is vrijgesteld omdat zijn vader Jan Keimpes niet de leeftijd van 71 jaar heeft bereikt. Er gold namelijk een vrijstelling als de vader van de loteling 71 jaar of ouder was. Offe Jurjens tracht op deze manier te bereiken dat Pieter Jans met lotnummer 20 alsnog in dienst moet als het ware een vervanging voor Jan Offes met het hogere lotnummer 28. Spijtig voor Offe Jurjens Mellema en zoon want zij vangen bot. Jan Keimpes, de vader van Pieter Jans, blijkt inderdaad de leeftijd van 71 jaar te hebben bereikt. Voorzover ik kon nagaan is Jan Offes Mellema niet teruggekeerd.

Wat Adam Jochum Koopmans, koopman te Birdaard, in 1816 heeft bewogen per notariële akte voor notaris J.D. Hanekamp van Harinxma te Leeuwarden verleden, te laten vastleggen dat Wouter Gerrits zoon van de mr. schoenmaker Gerrit Wouters te Birdaard moedwillig de conscriptie van 1816 heeft verzwegen, zal wel nooit duidelijk worden. Het zal Adam Jochums bovendien een lieve duit gekost hebben, want de akte wordt te zijnen huize verleden. De Leeuwarder notaris zal de reiskosten van hem en

zijn klerk beslist niet voor eigen rekening hebben genomen. Ook Sikke Johannes Talsma en Fedde Bokkes Wiersma, beiden koopman te Birdaard, zullen als nog lang te doen gebruikelijk is geweest, wel niet zonder enige tegemoetkoming als getuigen zijn opgetreden. En wat te denken van de comparanten:
Pieter Piers de Groot, boerenzoon te Rinsumageest - Jan Hendriks Pallast, boerenzoon te Rinsumageest - Sije Alberts Zuiderhof, boerenzoon te Rinsumageest - Eelse Tjibbes Sinnema, boerenzoon te Rinsumageest - Hendrik Jans Dijkstra, boerenknecht te Birdaard - Doede Jans de Jong, koopman te Birdaard - Albert Johannes Tolsma, koopman te Birdaard ?
Allen van de lichting 1816 die verklaren de (vermeende dienstweigeraar ?) Wouter Gerrits wel te kennen.
Waarschijnlijk is de hele heisa overbodig geweest. Van de schout (burgemeester) van Rinsumageest is namelijk een extract van de doopinschrijving van Wouter Gerrits gekregen waaruit blijkt dat hij inderdaad van de lichting 1816 is. Het lijkt mij sterk dat de schout niet op de hoogte is gesteld van de dienstweigering van Wouter Gerrits. Deze zal dan echt wel passende maatregelen hebben genomen.
Jammer dat niet kon worden nagegaan hoe deze zaak voor Wouter Gerrits is afgelopen. De militaire registers van Dantumadeel van 1816 en een aantal jaren daarna ontbreken helaas.
De in de akte genoemde Wouter Gerrits is ongetwijfeld Wouter Gerrits Lijzenga, schoenmaker overl. Akkerwoude 29.01.1831 z.v. Gerrit Wouters Lijzenga, schoenmaker en Rigtje Ypes wonende te Rinsumageest, oud 35 jaar geboren te Rinsumageest gehuwd met Antje Igles Mellema.
Bronnen:
Tresoar: toegang 26 inventaris nr.079009 nr.33;
idem toegang 8/3997 nr.69 18.06.1812;

Vervolg van bladzijde 191
+Noord-Oost Friezen in de betaalrol van fregat Eensgezindheid der Friese Admiraliteit, 1780-1783
+Noord-Oost Friezen in het leger van Napoleon (Dantumadeel, Dongeradelen, Kollumerland c.a., Ameland, Schiermonnikoog)
+Noord-Oost Friezen in het leger van Napoleon (Geneal.Jierboekjes)
+Noord-Oost Friezen in Franse krijgsdienst overleden (1792-1815)
+Dokkumers in het leger van Napoleon
+Personen uit Kollumerland in het leger van Napoleon
+Personen uit mairie Ee in het leger van Napoleon
+Rijtuigenbezitters Westdongeradeel, 1796-1805
+Rijtuigenbezitters Oostdongeradeel, 1797

MONSTERROLLEN

J. Meijer (jillesmeijer@home.nl.)

Tijdens mijn onderzoek naar de geschiedenis van Wybren Annes de Jong (zie De Sneuper 76) ontdekte ik in het Streekarchief te Dokkum een aantal in 1916 opgemaakte z.g. monsterrollen opgemaakt door de burgemeester van West-Dongeradeel. Vermoedelijk heeft er in 1916 een actieve werving van scheepsvolk plaatsgevonden in deze regio, in andere jaren heb ik vooralsnog geen monsterrollen kunnen vinden. Een monsterrol geeft naast de naam van het schip en de reder ook de namen van alle bemanningsleden. De volgende monsterrollen trof ik aan :

KW 4 **Adri en To** zeilvaartuig Reder : P.Meerburg
Datum van aanmonstering 14 januari 1916

Schipper	Tjipke van der Zee	34 jr	Wierum	
Schippersmaat	D. Koopmans	34 jr	Wierum	
Kok	.W. van der Zee	31 jr	Wierum	
Matroos	J. Visser	52 jr	Wierum	
Matroos	D. van der Zee	27 jr	Wierum	
Matroos	P. van den Bos	53 jr	Wierum	
Matroos	W.J. Kamma	37 jr	Moddergat	
Oudste	S.J. van der Zee	17 jr	Wierum	6/8
Jongste	S.A. Visser	49 jr	Wierum	5/8
Reepschieter	A.S. Visser	17 jr	Wierum	5/8
Oudste	B. Rijpstra	27 jr	Dokkum	6/8
Matroos	S.L. van der Zee	19 jr	Wierum	
Afhouder	J. Tienstra	17 jr	Ternaard	3/8

KW 135 , Margaretha Cornelia, zeilschip, Reder : N. Parlevliet
Datum van aanmonstering 13 januari 1916
Gemachtigde Tjipke Vonk

Schipper	L. van der Plas	37 jr	Katwijk aan Zee	
Schippersmaat	L. Jongeling	34 jr	Wierum	
Kok	Jan H. Vonk	33 jr	Wierum	
Matroos	P. Jongeling	26 jr	Wierum	
Matroos	L. Hiemstra	26 jr	Wierum	
Matroos	R. (A?) Visser	32 jr	Wierum	
Matroos	S. Sikkema	22 jr	Wierum	
Oudste	E. Hiemstra	22 jr	Wierum	7/8
Matroos	Chr. Vonk	33 jr	Wierum	

KW 39,Doggersbank , logger, Reder: D. Ouwehand Azn.
Datum van aanmonstering 26 januari 1916
Dit schip was nog in aanbouw in Enkhuizen

Schipper	Amerik van Duyn	40 jr	Katwijk	
Schippersmaat				
Kok	M. Post	49 jr	Wierum	
Matroos	D. Hiemstra	49 jr	Wierum	
Matroos	L. Hiemstra	42 jr	Wierum	
Matroos	K. Post	38 jr	Moddergat	
Matroos	S. Groen	37 jr	Moddergat	
Matroos	E. van der Zee	35 jr	Wierum	
Reepschieter	S. Post	14 jr	Wierum	4/8
Afhouder	D. Hiemstra	14 jr	Wierum	2/8

KW 131, Johanna Maria, zeilvaartuig, Reder: N. Parlevliet
Datum van aanmonstering 13 januari 1916
Gemachtigde : Tjipke Vonk

Schipper	W. van der Plas	30 jr	Katwijk aan Zee	
Schippersmaat				
Kok	Thomas van der Zee	33 jr	Wierum	
Matroos	Atze Hiemstra	26 jr	Wierum	
Matroos	Thomas Hiemstra	29 jr	Wierum	
Matroos	Tjipke Vonk	40 jr	Wierum	
Matroos	Jan Thomas Hiemstra	55 jr	Wierum	
Matroos	Klaas van der Zee	31 jr	Wierum	
Oudste	Sape Visser	18 jr	Wierum	7/8
Jongste	S. Hiemstra	16 jr	Wierum	5/8

KW 3, Mr. Donker Curtius, zeilvaartuig, Reder: P. Meerburg
Datum van aanmonstering 14 januari 1916

Schipper	Jan Vonk Lzn.	37 jr	Wierum
Schippersmaat	Pieter Vonk	35 jr	Moddergat
Kok	J.K. Visser	43 jr	Moddergat
Matroos	A.T. Donga	53 jr	Moddergat
Matroos	Thijs Groen	35 jr	Moddergat
Matroos	K. (R?) Post	38 jr	Paesens
Matroos	M. Buurmans	53 jr	Moddergat
Matroos	D. Groen	42 jr	Moddergat

Oudste	E.S. Visser	17 jr	Wierum	3/4
Jongste	S. Dijkstra	28 jr	Dokkum	5/8
Reepschieter	P. Ley	14 jr	Dokkum	4/8
Afhouder	G. Boomstra	14 jr	Oostmahorn	3/8
Matroos	J.A. Visser	58 jr	Moddergat	

KW 2, Adriana, zeilvaartuig, Reder: P. Meerburg
Datum van aanmonstering 15 januari 1916

Schipper	Doeke Lieuwes Vonk	38 jr	Wierum
Schippersmaat	Y.S. de Vries	34 jr	Wierum
Kok	P.T. Wierenga	43 jr	Moddergat
Matroos	L. Sikkema	51 jr	Paesens
Matroos	F. Groen	48 jr	Moddergat
Matroos	Jacob T. de Vries	28 jr	Wierum
Matroos	Sjolke G. Visser	40 jr	Moddergat
Matroos	P. van den Bos	27 jr	Wierum
Jongste	T.P. Wierenga	15 jr	Moddergat
5/8			

KW 158, Herman Jacobus, logger, Reder: J. Parlevliet Lzn.
Datum van aanmonstering 22 januari 1916

Schipper	Huig Haasnoot	31 jr	Katwijk aan Zee	
Schippersmaat	L. Akkerman	30 jr	Wierum	
Kok	W.L. van der Zee	61 jr	Wierum	
Matroos	A.W. van der Zee	24 jr	Wierum	
Matroos	G. Basteleur	42 jr	Moddergat	
Matroos	J.S. van der Zee	58 jr	Wierum	
Matroos	Jan Jongeling	51 jr	Moddergat	
Matroos	J.K. Akkerman	49 jr	Wierum	
Jongste	P.I. Cahais	15 jr	Wierum	5/8
Reepschieter	C.I. Cahais	14 jr	Wierum	4/8
Afhouder	K.J. Akkerman	13 jr	Wierum	3/8
Matroos	K. Wierda	34 jr	Harlingen	
Matroos	J? Visser	48 jr	Moddergat	

KW 33, Machiel, zeilvaartuig, Reder: N. Parlevliet
Datum van aanmonstering 13 januari 1916
Gemachtigde : Tjipke Vonk

Schipper	Jan Plug	37 jr	Katwijk aan Zee
Schippersmaat	Corn.J. Visser	37 jr	Wierum

Kok	Tjeerd Corn. Visser	39 jr	Wierum	
Matroos	Einte Post	41 jr	Moddergat	
Matroos	Aant de Vries	51 jr	Wierum	
Matroos	Fr.J.Visser	43 jr	Wierum	
Matroos	A. de Wilde	48 jr	Wierum	
Matroos	D. Gosma	43 jr	Wierum	
Jongste	T. de Vries	16 jr	Wierum	5/8
Reepschieter	J.A. de Wilde	13 jr	Wierum	4/8

KW 9, Fierman Eduard, Reder: P. Meerburg
Datum van aanmonstering 8 februari 1916

Schipper	Pieter van der Bent	46 jr	Katwijk aan Zee
Schippersmaat	Wybren Annes de Jong	35 jr	Wierum
Kok	Pieter Dirks Hiemstra	31 jr	Wierum
Matroos	Freerk S. van den Bos	57 jr	Wierum
Matroos	Lieuwe Hoites Prins	48 jr	Wierum
Matroos	Johannes Wybes Vonk	42 jr	Wierum
Matroos	Sipke Fr. van den Bos	18 jr	Wierum 7/8

Doorgaans bestond de bemanning van een haringlogger uit de volgende zeelieden ;
Schipper, stuurmansmaat, 5 of zes matrozen, twee oudsten, twee jongsten, een reepschieter en een afhouder.

Afschrift van telegram no.203, 14 woorden
Gedateerd 6 mei 1916
Aangenomen te Katwijk aan Zee, Ontvangen te Ternaard
Gericht aan Burgemeester Waterschout Ternaard Frieland
Gezegelde blanco monsterrol onderweg.
Gelieve na ingevuld de Jong mede te geven.
Meerburg

Vervolg van bladzijde 191
+Namenlijst arrestanten Kollumer Oproer 1797
+Index op voornamen en plaatsnamen deelnemers Kollumer Oproer 1797
+Lijst met gezochten na Kollumer Oproer 1797.
+Namenlijst veroordeelden Reboelje Dongeradielen 1749
+Index op boek “Reboelje yn de Dongeradielen”

HET KIND IN ZIJN OMGEVING

L.J. Meerema (lmeerema@hetnet.nl)

Vanaf oude tijden is de mens zich bewust geweest van zijn aparte situatie in de schepping, hij heeft zichzelf al vroeg ontdekt.
I.t.t. het dier dat gebonden is aan zijn omgeving en instincten is de mens in staat de wereld te veranderen en eigen beslissingen te nemen, (weltoffen und entsdcheidungsfrei).(1)

Filosofen hebben zich vanouds de vraag gesteld: wie ben ik, waar kom ik vandaan en waar ga ik naar toe. Met dezelfde vraag hebben ook de godsdiensten zich in de loop van de tijd bezig gehouden. Vragen over het verschijnsel 'kind' komen pas veel later in de geschiedenis aan de orde.
In het oude Sumerië, Egypte en Israël was er voor kinderen en jongeren weinig interesse. Ze waren alleen van belang voor de voortzetting van het nageslacht en voor de verzorging bij de ouderdom.
Lichamelijke straffen werden als normaal geaccepteerd, "de oren van een kind zitten onderaan zijn rug" en in Egypte gaven rijke dames elkaar baby's cadeau zoals onze kinderen een pop als geschenk krijgen.
Alleen Jezus van Nazareth stelde in zijn prediking het kind centraal: "Wie het Koninkrijk van God niet aanvaardt zoals een kind dat doet, komt er niet binnen."(2)

''In de late zestiende en zeventiende eeuw was het niet ongebruikelijk dat de stadsbesturen, om de vestiging van een nieuwe industrie in hun stad aan te moedigen, de kinderen uit de stedelijke weeshuizen als goedkope arbeidskrachten aanboden".(3)
In Dokkum werd in de winter van 1756 een werkhuis opgericht. Ín het eerste jaar heeft men de kinderen uit het weeshuis in het werkhuis laten werken.(4) Al in het volgende jaar heeft men het oude gebruik hervat de weeskinderen bij ambachtslieden in de leer te doen.
Over hen staat de volgende notitie in het Resolutieboek: Voor "Kinderen die in het Spinhuis werken het leezen en het leeren schrijven te laten leeren om dus in het vervolg nuttig voor de maatschappij te laten worden. Of zulks niet door de spinbaas of een ander daartoe gesteld persoon zonder nadeel aan het werk te doen zou kunnen geschieden. In deze, dat daar het werken 's morgens ten7 uur begint en niet voor 's avonds 7 uur eindigt en in den gansen tijd maar twee uren wordt geschaft".(5)
De vraag is of de Edl. Heeren tegen een klein tractement iemand willen benoemen als onderwijzer. In 1788 wordt Durk Wijnands als onderwijzer

benoemd in het spinhuis van half een tot twee uur.
Uit het Weeshuisboek wordt vermeld dat de "Ontvang der kinderloonen" in de jaren 1819 t/m 1822 gemiddeld meer dan f400.- bedraagt.(6)
Uit de rekeningen van het Weeshuis blijkt dat in 1851 per week in het werkhuis aan 35 personen, jongens en meisjes in de leeftijd van 10 tot 17 jaar, loon werd uitgekeerd.
" 23 Maart 1861: Staat aanwijzende de fabrieken, aanwezig in de Gemeente Oostdongeradeel, waarin de arbeid geheel of gedeeltelijk wordt verrigt door kinderen en aankomende jongens en meisjes, wier gezamenlijk aantal, voor elke fabriek dat van tien overtreft.
Steenbakkerij; tot 13 jaar: 10 jongens en tien meisjes.
Dakpanbakkerij: tot 13 jaar 12 kinderen; 12 jongens van 14 tot 18 jaar.
De beloning bedraagt 12 1/2 ct. p. dag.
Er wordt door deze kinderen de acht maanden dat de fabriek werkt, niet naar school gegaan.(7)
De grootste industrie van Dokkum bestond in 1841 uit een katoenfabriek waarin 23 personen (elf vrouwen en twaalf kinderen) werkzaam waren.
In 1871 was de grootste werkgever de sigarenfabriek met tien mannen en tien jongens in dienst.(8)

In de 18de en 19de eeuw ontstaat er plotseling interesse voor het kind bij grote groepen in de bevolking: men heeft het kind ontdekt. We kunnen deze ontdekking in zekere zin toeschrijven aan de Franse filosoof Rouseau; in zijn Emile ou de L'Éducation ontvouwde hij zijn gedachten over de ideale opvoeding.(9) Tegen de achtergrond van de opkomende Romantiek kreeg men belang-stelling voor o.a. het verleden, het onschuldige kind, de natuur en de fantasie. De eerste Nederlands dichter die voor kinderen gedichtjes maakte was Hieronimus van Alphen.(10)

Aan het eind van de 19de eeuw is er echter nog weinig interesse voor opvoeding en onderwijs, m.n. bij de lagere klassen. Veel kinderen moeten helpen het gezinsinkomen aan te vullen en weeskinderen zijn vaak op zelfhulp aangewezen. In het boek David Copperfield geeft Charles Dickens (1812 – 1870) zijn jeugdherinneringen weer. Als jonge wees wordt hij aan zijn lot overgelaten en op zijn tiende jaar wordt hij "een ongelukkig zwoegertje bij de firma Murdstone en Grinby". Zijn lotgevallen in de schoensmeerfabriek en de schuldgevangenis in Londen zijn van het beste dat ooit over kinderlijke ellende is geschreven. (11) Deze klassieker kan als metafoor gelden voor de lotgevallen van veel kinderen uit de negentiende en begin twintigste eeuw.
Turfgravers verdienden aan het eind van de negentiende eeuw f 240,- tot f 300,- per jaar. Als vrouwen en kinderen meewerkten, dan liep het

jaarloon op tot f 400,- à f 450,-.(12)
Kinderen van 8 à 9 jaar moesten helpen in de bouw, in het veen, venten met petroleum, huisnijverheid, spinnen en breien.(13)
Hierdoor was het schoolverzuim hoog. In Schoterland b.v. bedroeg dit iets meer dan 25 %.(14) Ook in Oudwoude ging 25% van de kinderen niet of ongeregeld naar school.(15) In de vlasbouw werden kinderen ingeschakeld om te helpen wieden waardoor veel schoolverzuim van kinderen van 10 tot 12 jaar of nog jonger ontstond.
'De school begon 's morgens om 9 uur, omdat veel jongens en meisjes thuis al om 5 uur op het land moesten helpen'. 's Middags als de school uitkwam gingen deze zelfde kinderen vanaf 10 jaar vaak weer naar het land'.(16)
Noch de vereniging tot wering van het schoolverzuim in het Bildt noch de inmiddels opgerichte afdeling van Volksonderwijs had voldoende invloed om daarin verbetering aan te brengen.
Niet zelden werd het Schiedammer nat als prikkel gebruikt waarbij ook de kinderen niet werden vergeten. (17)
"Statistieken hebben later uitgewezen, dat de intense armoede van de eerste helft en het midden van de 19de eeuw een zwak arbeidersgeslacht heeft opgeleverd. Een geslacht in uiterste ontbering geboren, in schamele armoede opgegroeid, te vroeg aan het werk gezet, te spoedig oud, versleten en naar de middelbare leeftijd geen volwaardig man meer voor het zware werk".(18)

De Schoolwet van 1801 bracht wel enige verbetering, maar in veel dorpen werd slechts les gegeven in de winter en in het voorjaar. Gevolg was dat veel kinderen enkele klassen doorliepen en incidenteel naar school gingen.
Uit een enquête van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen in 1872/ 1874 blijkt dat over kinderarbeid verschillend werd geoordeeld.
'De arbeid van kinderen was dan (in de oogstperiode) en naar veler mening niet bovenmatig zwaar. Anders zouden bijvoorbeeld boeren en tuinders hun eigen kinderen niet laten meewerken'.
Anderen vonden: 'Waar niet al te zware ongeschoolde arbeid moest worden verricht werden kinderen vreselijk ingezet.'
B.v. in de touwslagerij, de glasfabrieken en in de talrijke steenbakkerijen.
Er waren arbeiders, die geen verbod op kinderarbeid wensten. Zij vreesden concurrentie van beter ontwikkelde arbeiders. Ook de werkgevers stonden niet overal te trappelen om kinderen goed onderwijs te laten genieten. Ontwikkelde mensen worden critische arbeiders.(19)
Met het naar school sturen van hun kinderen namen veel ouders het niet zo nauw. Vanuit onderwijs en inspectie werd hierover regelmatig geklaagd.
'Hier in mijn dorp komt het soms voor dat vijfjarigen langer dan 12 uur per dag aan de wielen moeten draaien om touw te maken. De dodelijk

vermoeide kinderen worden 's morgens naar de werkplaats gedragen en door hun schreeuwende baas gewekt.(20)
Kinderen van de tweede school (voor kinderen van minder bedeelde ouders) in Dokkum bleven in de zomermaanden nogal eens weg. Bij de armenschool was dat precies andersom, daar bleef in de winter zo'n zes procent van de leerlingen thuis'.(21)
25 April 1876, Birdaard. De meester klaagt dat er veel schoolverzuim is en dat de kinderen veel te laat op school komen'.(22) 'Der wie gjin learplicht, dat elk bleau wolris in skoft thús, 1884.(23)

Na invoering van het Kinderwetje van Van Houten (1874) werd door bepaalde firma's erop aangedrongen geen kinderen beneden 12 jaar meer aan het werk te zetten. Artikel I van deze wet luidde: Het is verboden kinderen beneden de twaalf jaar in dienst te nemen of in dienst te hebben.
Bovendien ontstond door de voortgaande industrialisatie de behoefte aan geschoolde arbeiders ; basisonderwijs werd grondvlak voor verdere studie. The History of western Education. William Boyd. Adam & Charles Black. London. 1964. blz. 379.(24)
Kinderarbeid behoort in de westerse landen tot de verleden tijd, maar in de Pers duiken steeds weer berichten op van uitbuiting van kinderen in de z.g. derde-wereldlanden.

Noten.

1. Het Mensbeeld in de Opvoeding. I. blz. 25. Dr. N.F. Noordam. Wolters-Noordhof. Groningen. 1969.
2. Groot Nieuws voor U. Nederland Bijbelgenootschap. Z.j. blz. 108.
3. Armenzorg in Friesland 1500 - 1800. blz. 330. Joke Spaans. Fryske Akademy. Leeuwarden. 1997.
4. Ibid. blz. 349.
5. Reslutieboek Weeshuis. Folio 8. blz. 153. Streekarchief.
6. Weeshuisarchief. Dokkum. W. 66 t/m 70. Streekarchief. Dokkum.
7. Streekarchief Dokkum. 1328.
8. Historie van Dokkum. Blz. 305. blz. 342. M. Schroor. Historia Doccumensis i.sm. Fryske Akademy. 2004.
9. Emile ou de Éducation. J.J. Rousseau. Paris. 1857.
10. Kleine Gedichten voor Kinderen. 1778. Meulenhoff. A'dam. 1954.
11. David Copperfield. Charles Dickens. Het Spectrum. Utrecht/ Antwerpen.
12. De Gietersen in Friesland. Dr. J. Kroes. Fryske Akademy. 1996.
13. Opstand in de Turf. Kerst Huisman. Fryske Boekerij. Nv. Leeuwarden 1981.
14. Om een beter Leven. Dr. J.A. Vrieswijk. Fryske Akademy. 1989.

15. 220 Jaar Openbare Lagere School. Oudwoude. Bo. 399. Streekarchief. Dokkum.
16. 75 Jaar Chr. Onderwijs. Nes. W.D. blz. 17.1983. B. 0087. Streekarchief. Dokkum.
17. Honderd Jaar Fries Landbouw. Pieter Terpstra. Van Seijen. Z.j.
18. Losse Grepen út de Skiednis fan Dokkum. S.E. Wendelaar Bonga. Blz. 52. Des. 1954.
19. Om het Algemeen Volksgeluk. Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Blz. 313.
20. Internet School tv. Vroeger en Zo.
21. 110 Jaar Openb. Lagere School Dokkum. W. Keune. 1982. blz. 10,
22. 125 Jaar Chr. Onderwijs te Birdaaard. Blz. 38. K. Jongsma. 1990.
23. De âlde Skoalle te Nes. Blz. 8. 1983.
24. The History of Western Education. Blz. 379. London. 1964.William Boyd.

VERSCHENEN: "HOANNEN FAN 'E KLAAI".

In 243 bladzijden en verluchtigd met tientallen foto's heeft auteur Piet de Haan een prima werkstuk afgeleverd met deze familiegeschiedenis in de vorm van een stamreeks. Vanaf Jacob Pijtters (* rond 1700) tot aan Ype de Haan (* 1909) is in acht afgeronde hoofdstukken een beeld geschetst van deze familie. Van de vette klei rond Blije, via Holwerd en Brantgum naar de Groninger klei rond Burum en vandaar via Morra en Ternaard naar Dokkum, ziedaar de woonplaatsen in een notendop. Van boeren tot arbeiders, van molenaars en steuntrekkers tot timmerlieden en onderwijsmensen zijn de uitgeoefende beroepen.
Elk hoofdstuk begint met een standaardschema van de familierelaties zodat de lezer steeds weet waar hij zich in de stamreeks bevindt, elk hoofdstuk wordt direct afgerond met de beschikbare documenten (met transcriptie), foto's, kaarten en andere bijlagen als kerkgeschiedenis, landbouwgeschiedenis, begrafenisgebruiken, Franse Tijd, emigranten, herkomst van namen (o.a. de familienaam die afkomstig kan zijn van de streek de Hoarnen = de hoeken, in het Fries zonder de r uitgesproken, dus Hoannen = hanen), enz. De auteur heeft ernaar gestreefd slechts vaststaande feiten te vermelden en deze niet "op te blazen", maar nuchter weer te geven. Zo is de auteur niet bezweken voor de verleiding om de familiegeschiedenis verder naar voren te verlengen door een hypothese te geven van de herkomst van Jacob Pijtters, daar is deze naam ook te algemeen voor.
Typografisch is het boek een mooi geheel, kunstig gebruik van foto's in de laatste hoofdstukken fleuren het geheel op. Allerlei indexen maken het boek ook voor niet-familieleden interessant. (RT)

REIS NAAR AMERIKA in 1922

Door Ds Theunis Doekes Prins (1)

Gaarne nam ik de uitnoodiging aan, om in Uw midden eenige mededeelingen te doen over mijn reis naar Amerika. Gij verstaat wel, dat, wanneer ik over een en ander een zeker gevoelen ga uitspreken, niemand kan meenen, alsof ik er aan denken zou, dat aan mijn oordeel eenige bijzondere waarde moet worden gehecht in het beoordeelen van de eigenaardige toestanden, die in Amerika gevonden worden. Dat ware van mijn zijde toch al te aanmatigend. Ik vertoefde daar slechts 60 dagen, zag van meer nabij een heel klein stukske van dat wonder groote werelddeel en kwam met betrekkelijk weinigen in aanraking; hoe zou dan met eenigen redelijken grond kunnen verwacht worden dat men op wat ik zeg, ten volle zou kunnen afgaan... Zoo kan ik dan ook alleen zeggen, dat ik in sommige opzichten eenige indrukken heb gekregen die ik U zal mededeelen, en waarvan de beteekenis niet overschat mag worden.
...Om redenen, die hier thans niet behoeven genoemd te worden, waren in de loop der jaren drie mijner zonen, niet zonder mijne toestemming, naar Amerika gegaan. Na het vertrek van den jongste der drie ontving ik eene uitnoodiging, om eens tot hen over te komen. Ik heb deze uitnoodiging met blijdschap ontvangen. Ook in mijn hart was wel het verlangen, om, voor ik door den dood zou worden weggenomen, mijn kinderen nog eens te mogen ontmoeten op de plaats hunner woning, zoodat ik hun leven en arbeid, en hun omgeving eens met eigen oogen kon gedeslaan; ook om als vader nog persoonlijk met hen te kunnen spreken over vele dingen, met de begeerte in het hart, nog iets voor hen te mogen zijn. Zoo heb ik dan, na alles naar ik meen, wel overwogen te hebben, aan mijne kinderen bericht gezonden, dan ik D.V. in het voorjaar van 1922 hen hoopte te bezoeken, nadat de Kerkeraad mij eene vacantie van 13 Zondagen had toegestaan...
...'t Was mij aangenaam, dat in den vroegen morgen van 24 April mijne kinderen mij uitgeleide deden tot Sneek. Wij kwamen precies op tijd. Na afscheid te hebben genomen, kon ik instappen en reed de tram onmiddellijk weg naar Heerenveen. De trein bracht mij naar Rotterdam, waar mijn zoon Reinder mij opwachtte. Daar moesten de passagiers in bezit van paspoort en reisbiljet, onderzocht worden door een paar doktoren. De Amerikaansche regeering vordert dit onderzoek, en wil niet meer ieder (anders dan vroeger) uit de landen van Europa ontvangen, en stelt voorwaarden, om toegelaten te worden, welke voorwaarden in de laatste jaren gaandeweg scherper zijn geworden...
...Een aantal vragen moesten beantwoord worden. Ieder moet opnieuw zijn

ingeënt, en doktoren onderzochten, of iemand leed aan een besmettelijke ziekte. In een kennisgeving van de Holland-Amerika lijn wordt o.a. gezegd: Zij, die Favus (een besmettelijke ziekte der hoofdharen) of Trachoma (een besmettelijke oogziekte) hebben, alsook zij, die aan Tuberculose (onder welken vorm dan ook) of aan een andere besmettelijke ziekte lijden, worden onder geen voorwaarden in Amerika toegelaten, en moeten daarom van de reis afzien.
...De Rotterdam is een prachtboot. De 2e klas, waarin ik een plaats genomen had, is keurig netjes ingericht. Boven vindt men een ruime rookkamer, waar ook een en ander te krijgen is. Daar beneden is weer een vrij groot vertrek, waar men gelegenheid heeft, brieven te schrijven of wat rustig neer te zitten. Ook ontbreekt niet een groote eetzaal, waar ruim 200 personen tegelijk kunnen aanzitten. Ieder heeft aan tafel z'n eigen plaats, alles gaat op regel, en de tafel wordt met keur van spijzen voorzien. Rondom de boot heeft men een wandeldek, terwijl velen een dekstoel nemen, waarop ze zich kunnen uitstrekken, om rustig een boekwerk te kunnen lezen of wat te praten met andere passagiers. Niet zelden gebeurt 't ook, dat een dutje wordt genomen. De frissche heerlijke zeelucht doet weldadig aan, en schijnt slaapbevorderend te wezen...
...Tenslotte (anderen spreken anders) wordt zulk een zeereis, zoodat men dag aan dag niets dan water ziet, wel wat eentonig. Bij mij althans was blijdschap, toen we de Amerikaansche kust zagen, de Hudson opvoeren voorbij het machtige vrijheidsbeeld, dat 155 voet hoog is, geplaatst op een granieten voetstuk, hoog 155 voet, straks omringd door tal van booten, terwijl voor ons lag de wereldstad New York, met zijn torenhooge gebouwen van 40 verdiepingen en meer...
...Aan Ds. Jongbloed, toen nog director van Holland Seaman's Home, had ik kennis gegeven van mijn komst. De Heer Broekhuizen, de tegenwoordige director, kwam tot mij en anderen, om ons behulpzaam te zijn.
Deze broeder heeft ons goede diensten bewezen, en ons inderdaad geholpen. Nadat ik bij ds. Jongbloed, dien ik van vroeger kende, de maaltijd had gebruikt, en aangenaam in dien familiekring een paar uren had doorgebracht, terwijl mij daar nog een oud Bolswarder groeten kwam; nadat ik in Hoboken op raad van Ds. Jongbloed eenige eetwaren voor de komende reis had gekocht, heeft de Heer Broekhuizen ons naar den trein gebracht, die 's avonds 10 uur vertrok. Er zijn ongetwijfeld meer goede adressen voor hulpbetoon. Maar persoonlijk kan ik met vrijmoedigheid dit adres aanbevelen aan allen, die plan hebben naar Amerika te gaan...
...Des nachts werd doorgespoord naar Buffalo, en vandaar den volgende morgen naar Chicago, waar ik op Zaterdagavond had moeten aankomen. Maar vóór deze groote stad ontspoorde de trein, hetgeen een oponthoud gaf van ruim 6 uren, zoodat ik Zondagmorgen reeds in de vroegte stond in

het groote station van Chicago...
...Ik moest nu nog ongeveer 30 uren aan één stuk in den spoortrein zitten. 't Zijn in Amerika enorme afstanden, waarvan wij hier ons moeilijk een voorstelling kunnen maken...
...Toen ik dan ook ten leste aan het einde van de tocht gekomen was, en te Inwood uitstapte, waar ik mijn zoon Roelof tot mijn blijdschap weer mocht zien, en kort daarna Doeke, dien ik in 9 jaren niet zag, kregen ze, naar zij later te kennen gaven, wel een eigenaardigen indruk. Den indruk, gelijk ze zeiden: Vader is een oud man geworden...
...De woning, waarin ik kwam, was hoogst eenvoudig. Ik had een net vrij kamertje gekregen, dat uitzag op den hoofdweg, en op het geboomte van den grooten hof, terwijl van tijd tot tijd een varken of een kalf zich voor mijn raam vertoonde. Ook bleven de deuren van het huis des nachts en bij het uitgaan der bewoners ongesloten, wat ik al een heel rare gewoonte vond...
...Men moet weten dat slooten, grachten, vaarten, zooals men deze in het schoone Friesland aantreft, in die streken tevergeefs worden gezocht. En waar ik –laat mij zeggen- bij eene oppervlakte als 1/3 deel van Friesland rijdend over een brug, eenig water zag naar rechts en links, waarin misschien een eend zich kon bewegen, liet ik de auto even stilstaan, om er van te kunnen genieten...
...Vlak bij de woning was, wat men noemde, een 'cave'. Dat is een hol, waarin de menschen in tijd van nood kunnen vluchten, wanneer een cycloon de landstreek teisteren komt. Waar in de woning een kelder niet gevonden werd, en ook een provisiekamer ontbrak, kan deze 'cave' daarvoor dienst doen...
...Aan den weg (Inwood-Larchwood) vóór onze woning stond een paal, waarop bevestigd was een eenigszins langwerpig ovalen bus, waarin de brievenbesteller, die elken dag eenmaal met zijn auto voorbijreed, de brieven of couranten schoof, en waarin, wat verzonden moest, gelegd kon worden. Een rechtopgezet vlaggetje, aan de postbox bevestigd, was voor de rondbrenger van de post eene aanduiding, om stil te houden, en iets uit de bus te nemen...
...Hoe gansch anders is de behandeling van een doode in Amerika dan bij ons. Ik was te Orange-City, waar de synode der Chr. Ref. Church vergaderde, in de gelegenheid gedeeltelijk eene begrafenisplechtigheid bij te wonen...
...Zoodra er een doode in huis is, wordt gevraagd om den Undertaker (begrafenisondernemer). Van dat oogenblik af tot en met de begrafenis is de leiding vrijwel geheel in zijn handen. In Chicago had ik het genoegen het avondeten te gebruiken in de woning van een broeder ouderling, die undertaker was, en die mij eenige bijzonderheden van zijn arbeid

mededeelde. Het doode lichaam wordt in het sterfhuis gelaten, of soms ook wel door den understaker medegenomen. Hij zoekt de gelaatstrekken, zoo noodig, wel wat bij te werken. Onder den arm wordt eene opening gemaakt, waarin zekere stof wordt ingespoten, om het lichaam voor bederving tijdelijk te bewaren, 't geen wel kan geschieden gedurende een paar maanden. De doode wordt een pak kleren aangetrokken, waarin hij bij zijn leven meermalen is gezien. Hij wordt dan neergelegd in een kist, niet zelden met witte zijde aan den bovenrand gevoerd. Mijn zegsman gaf te kennen, dat hij driemaal op uitdrukkelijk verlangen van de zijde der betrokken familie had gehandeld als onder ons gebruikelijk is. Men acht zulks daar in vele kringen eigenlijk een zekere mishandeling.
Na eene samenkomst in het sterfhuis wordt al dikwijls de lijkkist neergezet in het voorportaal van het Kerkgebouw. Waar in Orange-City de Synode gehouden werd, en een zeer geacht br.ouderling gestorven was, werd de Synodale vergadering enkele uren versteld, wegens eene begrafenis en zag ik een stoet van wel meer dan honderd kinderen en kindskinderen, en naaste bloedverwanten, met de weduwe het Kerkgebouw binnenkomen, terwijl verder een groote schare belangstellenden tegenwoordig was. Er werd een gedeelte der H.S. gelezen en een gebed uitgesproken door een vroegeren leeraar der gemeente. De tegenwoordige Dienaar des Woords hield een toespraak in verband met een Schriftwoord uit Joh.11, terwijl een tweede vroegere leeraar de bijeenkomst met dankzegging en gebed sloot.
Alles had een ordelijk en stichtelijk verloop. Een groote schare van menschen ging voorbij de familie, om nog een laatsten blik op den doode te werpen. Gij zult kunnen verstaan, dat 't op mij een zeer ei-genaardigen indruk maakte, daar een doode te zien liggen, omgeven aan de zijden van de openstaande kist met kant, en nederliggend in een blauw costuum met boord en strik. Naar mij wil voorkomen, is de grondgedachte van deze dingen, al is zulks niet de bedoeling van onze Hollandsche, Christelijke, Gereformeerde bevolking, die hierin het landsgebruik volgt, om de verschrikking van dood en graf zooveel mogelijk weg te nemen...
...Wegens de groote afstanden heeft men te Inwood en op zeer vele plaatsen de eigenaardige gewoonte dat ook al de kleine kinderen, tot de zuigelingen toe, naar kerk worden meegenomen. Ik meen wel te hebben opgemerkt, dat er onder onze Hollandsche, Christelijke, Gereformeerde familiën, nog goed bevolkte huisgezinnen worden gevonden, en zoo kunnen er in het Kerkgebouw nog al enkele kleinen zijn, die zich van tijd tot tijd laten hooren.- De moeders en ook de vaders gaan zich dan ook al spoedig met het schreiende kind een kortere of langere wijle verwijderen, wanneer ze merken, dat eenige stoornis dreigt in te treden. Naar mij werd gezegd, geeft soms ook wel de leeraar eenig sein...

...Wat het maatschappelijk leven in Amerika aangaat, ik zag, gelijk ik U zeide, een zestal weken rond vooral in Iowa, en heb ook wel met onderscheidene personen gesproken over de toestanden op maatschappelijk gebied.- Deze zaak was ook voor menigeen, die naar Amerika toog, van nog al overwegende beteekenis. Men hoopte 't daar te zullen vinden.- In het voorjaar van 1922 was 't 75 jaar geleden, dat de grondslagen gelegd werden der 19de eeuwsche Hollandsche Kolonies in de Vereenigde Staten.

Volgens officieele gegevens waren er in Amerika in

1850	-	9845
1860	-	28281
1870	-	46802
1920	-	131262

in Nederland geboren, waarbij dan komen, als zijnde van Hollandsche afkomst – de in Amerika geborenen. Wij begrijpen, dat dit alles te zamen nog al een beduidend aantal wordt. In 1920 waren in Grand Rapids (Michigan) niet minder dan ruim 11000 personen van Hollandsche geboorte. Ook in Chicago –Paterson- Cleveland, Rocherster wonen 1000en van Hollandse afkomst...

...En dan kan dat ook wezen: Verbetering van levenspositie.

Of men daarin slaagde? Ik geloof ten deele wel. Broodsgebrek wordt in een staat als Iowa weinig gevonden. Armenbedeeling komt onder de Hollandsche bevolking weinig voor. Een steeds toenemend getal behoort tot den kleinen handelsstand. Enkelen kunnen zich in den groothandel begeven. Ik was in Iowa, en kwam daar bijzonder in aanraking met de boerenbevolking....

...Een stuk grond van 6 sections lang en 6 sections breed, dus 6x6 mijl vierkant noemt men een township, en heeft reeds een kleine regeering. De kleinste regeeringsvorm in de Vereenigde Staten. Daar is een schoolbestuur voor de publieke scholen in dat township, daar is een rechter (justice) en een veldwachter (constable). Met dien verstande: dat zijn allen gewone menschen, boeren, die die functie alleen bekleeden en uitoefenen, als daaraan behoefte is...

...Wat de maatschappelijke toestand in de Vereenigde Staten aangaat, kan gezegd worden, dat thans de industrie bloeit, en het boerenbedrijf kwijnt. De balans is geheel naar één kant geslagen...

...Met mijn zonen bracht ik ook een bezoek aan een jongen farmer, die mij zeide: Als 't er op aankomt, zijn van de honderd boeren negentig bankroet...

...Vrachtprijzen der spoorwegen (alles per spoor verzonden) verslinden bijna de helft der werkelijke waarde van de landbouw-producten...

...Velen moeten harden arbeid verrichten. En wilde men zich hier leenen tot wat men daar moet doen en doet, dan kwam men hier ook verder. De boerinnen verkeeren daar in ongunstiger conditie dan hier. Vergeleken bij

daar hebben de boerinnen 't hier als dames. Velen zouden hier al spoedig gereed zijn om te zeggen: 't is een slavenleven. Er is niet gemakkelijk hulp te krijgen (velen gaan liever naar de fabrieken), en tegenwoordig kan ook die hulp niet worden betaald...
...Verschillende broeders, die ik ontmoette (ze waren reeds jaren in Amerika en hadden dus ook nog wel voor oogen de tijden van vroeger) gaven te kennen: Een werkman leeft hier wat gemakkelijker, door eenige meerdere verdienste, terwijl vele levensmiddelen goedkooper zijn,- Het houden van kippen is bijna voor ieder mogelijk, en ook is vleesch daar minder duur dan hier. Maar zoo we, in het oude Vaderland 't konden hebben als hier, we gingen gaarne rechtsomkeert met U terug...
...Wat aangaat de scholen, –de publieke school is de trots van het Amerikaansche volk, en na den oorlog is zulks nog meer het geval. In den staat Iowa staat elke twee mijlen een schoolhuisje, waarin de jeugd der farmers onderwezen wordt,– het onderwijs laat wel eens wat te wenschen over. Er is maar één onderwijzer aan elke school, bijna uitsluitend een onderwijzeres, die soms 8 klassen onderwijzen moet...
...Toen ik in Grand Rapids een hoofd der School bezocht, dien ik van vroeger kende, heb ik ook zijn school gezien met 600 leerlingen met goede leerkrachten en leermiddelen en verschillende dingen: practisch...
...Betreffende het kerkelijk leven in Amerika heb ik wel kunnen opmerken, dat het sectewezen daar welig tiert, dat er eene groote menigte wordt gevonden, die niet gaarne den naam van godsdienstig te zijn, zou willen missen, die alleszins godsdienstig zijn, maar van wie men toch wel den indruk krijgt, dat er – laat ik 't zoo zeggen – niet veel gevonden wordt van een afsteken naar de diepte. En in positief Christ. kringen wordt ook de klaagtoon niet gemist over inzinking...
...Er was in de Chr. Ref. Church in Amerika nog al niet geringe beweging. Op verschillende plaatsen is er twisting over de vraag, of voortaan ook in de Engelsche taal zou worden gepreekt; een vraag, die door de Stadskerken voorloopig beantwoord werd op deze wijze, dat gepreekt wordt beurtelings in het Engelsch en in het Hollandsch, of 2 diensten in het Hollandsch., en één in de Engelsche taal, en in sommige streken worden reeds al de diensten in het Engelsch gehouden..
...De trein bracht mij met ontzaglijke snelheid naar Chicago, een stad groot als een provincie, die zich verwonderlijk snel ontwikkeld heeft. De geschiedenis dezer stad levert bewijs van wat met volhardende energie en wilskracht kan worden tot stand gebracht, en die in groote mate het Amerikaansche volk eigen is, gelijk ook de oorlog der laatste jaren wel heeft getoond. Ruim een eeuw geleden begon men deze stad te bouwen, en thans is daar een wereldstad met veel meer dan 2 millioen menschen...
...Vanuit Grand-Rapids bracht ik met de familie Schaafsma (de zoon heeft

een auto) een bezoek aan de schoone stad Calamazzo, vooral ook om het gezin te bezoeken van mijn zwager H. Botma, die vele jaren geleden naar Amerika vertrokken was. Onder Gods voorzienig bestuur zijn daar de beproevingen en zwarigheden des levens dat gezin niet voorbij gegaan. We hebben nog geruimen tijd kunnen rondwandelen, en we hebben, gelijk gij verstaan zult, verblijd elkander na vele jaren weer te zien, over velerlei met elkander gesproken...
...Van Detroit ging de reis met een prachtige boot over het Eriemeer naar Buffalo. We moesten daar wezen, om den grooten waterval "DE NIAGARA" te zien. Reeds had mij Dr. van Lonkhuizen gezegd, dit vooral niet te verzuimen...
...We zijn van de Niagara gegaan naar Paterson, waar ik bij Ds. Holverda die met zijne vrouw afkomstig is uit de omstreken van Anjum, op aangename wijze heb doorgebracht. Ook daar zag ik weer, hoe de pastorieën in Amerika over 't algemeen die in Nederland overtreffen, wat gezelligheid en geriefelijkheid betreft...
...Mijn papieren moesten nog nagezien, en goedgekeurd. En toen gingen we naar de boot de "Nieuw Amsterdam". Mijn koffer, uit Funda verzonden, bleek reeds aangekomen. Reeds waren de koffers ingeladen, en de handbagage in de hutten gebracht. Om 12 uur zou de boot in zee steken met ongeveer 700 passagiers en een volle lading...
...In Amerika is 't officieel droog, maar er wordt, naar men zegt, bedektelijk nog veel gedronken. Eén der hotels werd doorzocht, waar voor f. 100000,- in beslag genomen werd. Een paar mijlen van de kust was op de boot alles te krijgen, waarvan door enkelen wel eenig misbruik werd gemaakt...
...Zoo kom ik aan het einde van wat ik mij had voorgesteld U te zeggen. De God mijns levens heeft mij beveiligd en bewaard; in het zijn bij mijne kinderen, bij vele vrienden en op andere wijze veel goeds geschonken. Het stemt mij dankbaar, dat ik de gelegenheid heb gehad, mijne kinderen en ook mijne schoondochter en mijn kleinkind te hebben mogen ontmoeten.

1. Ingeleverd door A. van der Wel-Prins (zie ook haar kwartierstaat in De Sneuper 76 en Mijn favoriete Voorouder in De Sneuper 78) en door de redactie in de vorm van uittreksels uit dit uitvoerig verslag (20 pagina's A4) samengesteld. Drie stippen geven aan dat daar in de tekst is gesneden. Op onze website staat de volledige versie: "uitgesproken te Bolsward juli 1922 en te Hantum november 1922". In het verslag komen, naast familie, de volgende personen voor: ds B. Heeres, K. de Vries uit Sloterdijk, ds Jongbloed, Broekhuizen, Hiemstra, Tj. Wassenaar, ds Dijk, ds Heijnen, ds Van Lonkhuizen, familie Jansma uit Dokkum, H. Botma, G. Schaafsma van Bolsward, Mr. Fokkema (familie te Ferwerd), ds De Jong, ds Holverda, Ph. Roorda, ds Langhout en Mansonides.

EEN NAAM IS EEN NAAM, reacties

Reacties op “een naam is een naam…. Uit De Sneuper 75.
Door verschillende personen is gereageerd op dit onderwerp. De heer Wüst uit Amstelveen reageerde met de opmerking dat Regnerus Flierl niet in 1874 maar in 1864 overleden zou zijn. Dit bleek naderhand te kloppen en kan verweten worden aan onduidelijke schrijfwijze in het Bev. Reg. Dhr. Wüst is middels e-mail uitgebreid op de hoogte gebracht en wij danken hem voor zijn alertheid.
Dhr. P. F. Visser bracht als reactie naar voren dat de door ons geschreven naam Gravinne van Rechten en Limburg zou moeten zijn LIMPURG. Hij schrijft ondermeer “Zoals bekend staat in Dalfsen het kasteel Rechteren en de genoemde gravinne zal hoogwaarschijnlijk afkomstig zijn van dit kasteel. Echter dan zal de geslachtsnaam luiden: gravin van Rechteren Limpurg. Een bekende familie waarvan een lid ook was geparenteerd aan de familie von Lippe Biester-feld. Vaker ziet men de fout maken dat LIMPURG wordt veranderd in Limburg. Maar de gravelijke familie heet van Rechteren Limpurg.
De tweede opmerking als zou de naam Gasau met twee “ss” geschreven moeten worden, is door ons niet gevonden, alle in de Bev. Reg. genoemde namen bleken met een “s”, daarom kon ook geen verband gelegd worden met de familie GASSAU van Schiermonnikoog.
Totslot de reactie op de naam BERZE/ BERSEE enz., deze drukken we in zijn geheel af, daar we vonden dat het meegeleverde stukje genealogie ook voor onze lezers interessant zou kunnen zijn.
Met dank aan onze oplettende lezers is er ook deze keer weer een artikel “een naam is een naam”. Eimert Smits.

A. Westra, Wolvega
Op het artikel "Een naam is een naam (deel 1) in nr. 75 van het verenigingsorgaan móet ik haast wel reageren, omdat daarin de naam Berse voorkomt, een naam uit één van mijn kwartieren waar ik lang mee bezig geweest ben.

Eén van mijn vier overgrootmoeders heette Eke Bersée (geb. Leeuwarden 15.11.1843, overl. Leeuwarden 27.08.1916). Zij was de dochter van Hendrik Lambertus Bersée, naar wie mijn vader is vernoemd. Deze Hendrik Lambertus (geb. Harlingen 28.03.1811, overl. Leeuwarden 03.10.1901, muziekmeester) was de zoon van Hendrik Bersée (geb. Leeuwarden 23.06.1786, overl. Leeuwarden 28.09.1847). Deze Hendrik trouwde in 1808 met Sietske Sermon.
Dan beginnen de naamsveranderingen. Laatstgenoemde Hendrik Bersee

(ook zonder accent) was de zoon van een Hendrik Pieters Barzee en een Sara Elizabeth van (N)es(sen). Zij huwden te Leeuwarden op 07.01.1781. Een zuster van Hendrik (geb.1786) staat geboekt als Barsee, een andere als Berchee.
De geboorte/doop van Hendrik Pieters en Sara was niet te vinden, wel hun overlijden: Hendrik Pieters werd te Leeuwarden begraven op 09.09.1802 (als Hendrik Berze uit de Blokhuissteeg), Sara overleed op 15.06.1810 te Leeuwarden.
Een ingeschakelde genealoog van het Rijksarchief Friesland bedankte voor de eer het verder te gaan uitzoeken. Hij adviseerde mij alle Barzees in Leeuwarden in hun familieverband te brengen en dan maar te hopen dat er ergens een gaatje voor Hendrik Pieters zou opduiken.

Dit advies volgend stuitte ik op Lammert Berzee (geb. Pingjum 11.03.1810 als zoon van Johannes Lambertus Berzee en Akke Jans Jurrits). Lammert huwde te Harlingen op 20.10.1842 met de in De Sneuper genoemde Martje Johannes van Kampen. Zij was op 17.09.1818 te Harlingen geboren als dochter van Johannes Reins van (de) Kampen (zeeman) en Grietje Anthonys. Haar scheiding van Lammert, vonnis Arrondissementsrechtbank te Leeuwarden d.d. 10.03.1863, wegens kwaadwillige verlating, leverde de aanzet tot het antwoord op de vraag naar de geboorte/doop van voornoemde Hendrik Pieters en Sara.
Voor de volledigheid: Martje overleed te Dokkum op 01.11.1864 (en dus niet in 1867, zoals het Bevolkingsregister blijkbaar vermeldt). Haar ex overleed op 06.07.1868 in de gevangenis te Leeuwarden.
Ik vond van het echtpaar vier kinderen, t.w.:

1. Johannes, geb. Franeker 23.08.1843, overl. Franeker 25.09.1843.
2. Johannes, geb. Franeker 10.08.1844, overl. Dokkum 21.02.1857.
3. Rein, geb. Franeker 24.01.1847/6(!), overl. Oudemirdum 01.12.1932.
4. Johannes, geb. Ferwert 21.10.1851, overl. 12-11-1851 Ferwert.

In het echtscheidingsvonnis werden tevens de gevolgen voor hun twee nog levende kinderen geregeld: zij blijven bij Martje en Lammert betaalt voor hun opvoeding en onderhoud.
Of Lammert dit heeft gedaan, lijkt mij twijfelachtig.

In ieder geval kwam ik door de wettelijke regeling voor Rein en Johannes Berzee op het idee na te gaan hoe het de kinderen van Hendrik Pieters en Sara verging. Hij stierf immers in 1802 en zij op 15.06.1810. Er waren in 1810 nog twee minderjarigen, t.w. Sara Elisabeth Barsee, geb. Leeuwarden 19.02.1793 en Frederica Barzee, geb. Leeuwarden 24.1.1795.
En zie, in het archief van het Nieuwe Stadsweeshuis te Leeuwarden vond ik een instemmend appointement (= beschikking op een verzoek) van de gemeente op een request van Lambertus Sermon, de vader van de hiervoor

genoemde Sietske Sermon. In het request werd verzocht om Sara Elisabeth Barsee op te nemen in het weeshuis. Het appointement was gedagtekend 20.06.1810. Dat was toen vlug geregeld: 5 dagen na overlijden van moeder Sara.
Maar het voornaamste voor mij was dat in het appointement de geboorteplaatsen van Hendrik Pieters en zijn vrouw Sara stonden vermeld. Hij was geboortig van 's-Hertogenbosch en zij van Groningen.
Ik ben toen maar opgehouden met zoeken naar Berse(e), Herze(e), Barse(e), Barze(e), Berche(e), alle met of zonder accentteken en zelfs Bersker in Friesland.
Het wordt nu dus zoeken naar de mr. kleermaker Hendrik Pieters Barsee in Brabant (geb. c. 1756?) en naar Sara in Groningen.
En dan nog het antwoord op de vraag "Waar komt die naam vandaan?"
Ook ik houd mij voor reacties aanbevolen.
(Red. De sterfdata van Johannes 2 en 4 zijn waarschijnlijk doorelkaar geraakt)

EEN NAAM IS EEN NAAM..... (deel 2)

Eimert Smits

Iedereen die met onderzoek bezig is, staat wel eens stil bij namen die men tegenkomt in de tekst die men onderhanden heeft. Het zijn vaak de vreemde namen die onze aandacht vragen. (zie verder De Sneuper 75)
Deze eerste lijst komt uit het Bevolkingsregister Dokkum 1860-1870. Het tussen haakjes staande is het boek en bladzijde nummer van de betreffende periode. Reacties hierop kunnen gestuurd worden naar de redactie.

HAMERPACHT, (C104) Rokes, * Hardingsveld 1803, bakkersknecht overl. Groningen 1863, woonde in de Nauwstraat C84.
HARTJE, (A122) Anna Catharina, * Rinsumageest 1809, weduwe en arbeidster, was gehuwd met ene Heisters, woonde aan het Karrepad A94.
HEEKE van, (D126) Josephe Franscoise Colletta, * Brugge 1805, gehuwd met Hendricus Lunsingh, * Leek 1802, rijksontvanger wonend aan de Keppelstraat D97, gaan 1863 naar Noordwolde.
HOLLANG, (A89) Maria, * Kruiningen 1817, gehuwd met Jan Luitjens de Groot, * Winsum (GR) 1817, brigadier der rijksveldwachterij, woonden aan de Fetzestraat A72, 1864 naar Berlikum.
HOUBEIN, (C155) Maria, *Harlingen 1830, gehuwd met Frans van der Meulen, *Franeker 1823, stoker bij het gasfabriek, wonen aan de Hantumerpoort C121a.

HUINEK, (D289) Anthony Hiele, * Grijpskerk 1847, kostschoolleerling aan de Latijnseschool, in 1862 van Grijpskerk en 1867 terug.
IMMINK, (A193) Hendrika Johanna, * Gramsbergen 1848, leerling, komt 1864 van Arnhem en gaat 1865 naar Arnhem terug, woonde in bij hoofdonderwijzer ten Cate.
JURKSMA (A4), Manult, *Leeuwarden 1843, slagersknecht, 1868 van Leeuwarden en 1869 terug naar Leeuwarden, was ongehuwd.
JURREC, (C113) Gerardus Lankhorst, * Leeuwarden 1837, winkelbediende, overleden Leeuwarden 1869, woonde in de Nauwstraat C89 te Dokkum.
KARNSTRA, (C32) Wiebe, * Sloten 1839, koekebakkersknecht, woonde aan de Zuupmarkt en gaat 1862 naar Bolsward.
KARPER (CARPER), (D260) Antje, * Dokkum1840, gehuwd in 1866 met Geert Jonkhof, * Dokkum 1833, arbeider en spinner, woonden aan de Steenendam D184a, komen als ongehuwden in 1862 van Leijden.
KEESKAMP, (C188) Catharina, * Leeuwarden 1820, woonde aan de Keppelstraat D115, (zie ook B134).
REKKER, (C42) Antje Tjallings, * Blija 1848, komt 1866 van Betterwird, gaat 1867 naar Wouterswoude als dienstbode.
KELLER, (C247) Baukje * Dokkum 1819, breidster, dochter van Maria Imhof, * Leeuwarden 1790 en overl Dokkum 1867, woonden aan het Schoenmakersperk C188.
KETA, (D124) Anna, * Leeuwarden 1817 en overl. Dokkum 1866, was gehuwd met Sijbren van Rijs, * Dokkum 1817, uurwerkmaker, gaat 1869 naar Dantumadeel, woonden aan de Keppelstraat D96 en later aan de Stadswal D196.
KESSENS, (D171) Anna Margaretha, * Dokkum 1817, overl. Dokkum 1864, weduwe, winkeliersche de Keppelstraat D123a, was gehuwd met Vollmer.
HAVERSCHMIDT, (D296) Jan Frederik * Dokkum 1839, zeekaptein, gehuwd met Trijntje Heeringa, * Dokkum 1839.
KLAEN, (D213) Johannes Wilhelmus, * Rotterdam 1855, behuwd zoon van Arij den Uijl en Adriana van Leusden, komt 1862 van Rotterdam, pakhuisknecht, woonde aan de Stadswal D77.
KÜHN, (A214) Johannes Gerardus Beern, * Groningen 1847, bediende komt 1864 van Groningen en gaat 1869 naar Rotterdam.
KRAGER, (A11) Johan, Franeker 1847, weversknecht, komt 1868 van Franeker, is ongehuwd.
LEMDERINK, (A39) Hermana, * Zutphen 1837, gehuwd met Hendrikus Wilhelmus Klijn, * Wassenaar 1835, conducteur, komt 1866 van Groningen, in 1868 naar Winschoten, woonden aan Grote Breedstraat A36.
LONGTE de, (D323) Frederik Philip, * Zutphen 1828, onderwijzer, Steenendam D104, komt 1869 van Antwerpen.

LOWENSTAM, (D44) Hendrika, * Rotterdan 1835, gehuwd met Morits Markus, * Leeuwarden 1842, koopman in de Vlasstraat D34, komen 1866 van Leeuwarden.
LUIK, (C94) Jochum, * Langezwaag 1831, schipper, komt 1865 van Groningen, gehuwd met Margje Bloemendaal, * Leeuwarden 1833, woonden aan de Koningstraat C76, 1866 naar Leeuwarden, dochter Reintje Maria, * Stroobos 1864 en overl. Dokkum 1866.
LIJSEN, (B132) Reinier Willem Jan, * Amsterdam 1845, klerk, in 1867 van Kampen en 1869 terug, woonde aan de Kleine Oosterstraat B113.
MADO, (B180) Georgette Suzanne, * Amsterdam 1837, gehuwd met Coenraad Petererson, hoofdonderwijzer, woonden aan de Kleine Oosterstraat B111 en B112, komen 1866 van Makkum.
MANSFELD, (A56) Hielkje Hendrika, * Gaastmeer 1800, gehuwd met IJsbrand Jans Veenstra, * Joure 1810, Chr. Geref. predikant, in 1862 van Lioessens, woonden aan de Gasthuisstraat A51, zij gaat in 1865 naar Hallum.
MASSOLT, (A90) Jacob, * Bolsward 1845, verwersknecht, op 11 febr. 1864 van Bolsward en 5 maart terug.
MUHLSCHLEGEL, (A241) Coenraad, *Leeuwarden 1825, arbeider gehuwd met Tjetje Kootstra, * Zwaagwesteinde 1826, woonden aan de Oostersingel A193.
NACHTHEIM, (C212) Julia, * Leeuwarden 1810, breidster, overleden Dokkum 1865, woonde aan de Hoogepol C171e.
NIEHOF, (A101) Johannes, * Dorpen- Hannover (D) 1832, metselaar, gehuwd met Jannke Karst, *Schiermonnikoog 1832, woonden aan de Anjelierstraat A80.
ONDERDEBOOM, (A185) Dirk Jans, *Dokkum 1818, korfmakersknecht, gehuwd met Riemke Mients Schaafsma, * Ternaard 1810, woonden aan de Stadswal A147b.
OPEIDES, (B180) Hermanus, * Egmond 1853, secondant van Coenraad Peterson, komt 1869 van Wonseradeel.
OTTENHOF, (B4) Anna Maria, * Groningen 1804, weduwe, bij de Halvemaanspoort B46, gehuwd met Dijkstra.
PAN van der (D2), Reinder * Leeuwarden 1826, zilversmidsknecht, gehuwd met Minke Sjoerdsma, * Leeuwarden 1822, ze woonden bij de Driepijp-stermolen D2.
POGMANS, (A203), Johannes Hermanus, * Dokkum 1828, wever, woont bij schoonzuster Anna Botes Mulder, winkeliersche de Koornmarkt A164.
POSTERA (D173), Pieter, * Wouterswoude 1856, woont in bij zijn schoonouders Engelbert de Jong, schoenmaker,

HET GRAF VAN WORP VAN PEYMA

Hierbij sluit ik een foto. Het is het graf van Worp van Peyma, onderwerp van “Verhaal van de Maand”, oktober 2004 op de website: De grietman van Oostdongeradeel zag satan. Van Peyma is later naar Amerika gegaan. Ik correspondeer met een achter-achter-neef in Amerika. Hij heeft mij eens gevraagd iets uit te zoeken van de fam. van Worp. Naar aanleiding daarvan heeft hij het graf bezocht en hier dus een foto van Reinder Tjallings Prins,

(Ray) naast het graf van W. van Peyma. (A. van der Wel-Prins)

“Op Holdinga-state te Anjum woonden vroeger de Schwartzenbergs. Het waren leden van een goed aangeschreven familie, die ook het ambt van grietman (bgm) uitoefenden. Van 1627-1656 was Johannes Onuphrius, baron Schwar-tzenberg en Hohenlands-berg, grietman en daarna regeerde zijn zoon Georg Wilco. Johannes was gehuwd met Anna von Boselager, in goed Neder-lands dus Anna van Bozeleger geheten. De bijgelovige gemeenschap zal haar naam wel in verband gebracht hebben met hetgeen zich rond 1638 op Holdinga-state afspeelde. Trouwens, nog in 1843 zag Dr. Worp van Peyma in Anjum ineens de dode persoon van generaal Burmania, de vroegere be-woner van Holdinga, voor zich staan. Het oude slot was in 1832 afgebroken en in 1842 door een nieuw huis vervangen. Generaal Burmania hield toen even inspectie! (zie verder onze website) Meer over Worp van Peyma in De Vrije Fries , deel 64, 1984: J. Swart, Emigraasje as útwei foar driigjend ûnk.

LOGGERVAARDERS PAESENS-MODDERGAT BEGIN 1900

Aant K. Visser (a.visser25@chello.nl)

Na de vissersramp in 1883 lag de visserij eigenlijk op de rug, dit had een enorme klap gegeven in de visserswereld. Het was armoe wat de klok sloeg. De bevolking bestond veelal uit vissers en er moest toch brood op de plank komen en op de loggers konden ze zeelui gebruiken. Meerderen zochten toen de loggers op van Duitse reders waaronder die van Emden. Bijgaande foto is genomen op de Ravensberg uit Emden.

Mijn vader is de derde van links. (zie tekst in reddingsboei)

Sommigen gingen al op vrij jonge leeftijd naar Duitsland en het was een hard en rauw leven.
Doordat de jongeren op de loggers gingen varen werd het gezinsleven weer iets beter daar zij hun verdienste konden inbrengen in het gezin. (voorzover er wat van overbleef)
Hoe lang een reis duurde is mij niet bekend maar ze kwamen in die tijd weinig thuis. De vangst kwam niet altijd in Duitsland aan wal, ook kwamen ze wel in Engeland enz.

Wij hebben thuis nog wel leeuwenbeeldjes afkomstig uit die tijd, die mijn familie meegenomen heeft uit Engeland. De betekenis van die beeldjes en waar ze voor gebruikt werden, hadden toen wel wat een vreemde achtergrond. Ze werden gebruikt in zeemansbuurten waar de dames van lichte zeden door de stand van de leeuwtjes kenbaar maakten of ze beschikbaar waren. Zo wordt het momenteel tenminste door de deskundigen uitgelegd.

Ze staan tegenwoordig bij ons op de kast.
Niet alleen de jonge mannen gingen ter visvangst op de loggers maar ook de jonge meisjes moesten ver van huis: zij gingen naar Duitsland om daar in de haringpakkerijen te gaan werken. Mijn moeder heeft indertijd gewerkt in Nordenham, dichtbij Bremerhaven. Vaak heb ik mijn moeder hierover horen praten.
Ze moesten werken met zout en de handen werden wel wat beschermd maar de pekel drong overal doorheen. Ze hadden steeds open handen en diepe kloven in de vingers. Ze moesten werken van 's morgens vroeg tot 's avonds laat en bivakkeerden in loodsen. Ze hadden vaak erge heimwee maar er was geen pardon: ze moesten werken. Mijn moeder staat op de foto op de volgende bladzij zeer waarschijnlijk op de achterste rij en is daar de langste in het midden van de foto.
Ook gingen de meisjes wel naar de noordhollandse kust zoals Katwijk, of Egmond aan Zee.
Ondanks de zware tijd die mijn vader en moeder in die tijd hebben gehad zijn ze beiden de 90 jaar ruim gepasseerd.

Er zijn nog verschillende boekjes die schrijven over die tijden o.a. “Paesens en Moddergat van toen…”, geschreven door G. Jongeling.
“Herinneringen aan Paesens-Moddergat”, een fotoboek, samengesteld door A.J. Meinema
“De ramp van Moddergat”, geschreven door R. IJbema
In het museum ’t Fiskershúske is nog veel te zien uit de oude tijden.

VERSCHENEN: MIJN VOOROUDERS KINGMA

Twee eeuwen in Oostdongeradeel (1650-1850) en één eeuw in Tietjerksteradeel (1850-1950), F. Thoomes-Kingma.
Van de schrijfster ontving de vereniging dit boekwerkje van 63 bl. met daarin een beschrijving van de familie Kingma. Zij toont aan dat Bernardus Johannes Kingma, die in 1649 in Engwierum trouwde met Trijntje Dircks, via zijn vader Johannes Kingma, boer te Oenkerk en Lichtaard, afstamde van de Kingma’s van Zweins. Kingmatille (fries: Keimpetille) is een nog steeds gebruikt naamrelict van deze familie.
Met behulp van koopakten, authorisatiebrieven, DTB’s enz. komen achtereenvolgens Trijntje Bernardus (x Gerrijt Gerrits), Arjen Gerrits, Gerrit Arjens, Arjen Gerrits en Hans Arjens naar voren waarna (sommigen van) de familie naar Tietjerksteradeel verhuist.

SCHOOLKLAS BROEKSTERWOUDE ± 1918

Pieter Hoeksma (p.hoeksma@wanadoo.nl)

Bijgaand ontvangt u een schoolfoto van vermoedelijk 1917/1918. Bijzondere lager school in Broek klas 2 (Broeksterwoude vermoed ik). Mijn vader staat naast de leraar links op de foto achter de twee meisjes in witte kleren.

Voor zover ik weet had mijn vader een vriendje in Broeksterwoude. Ik weet niet of hij op deze foto staat. Dit vriendje was Sjouke van der Kooi, leraar aan een Mulo geweest en gewoond hebbend in Ferwerd. Hij was destijds gereformeerd maar mijn vader ging altijd wel met hem "samen op weg". Mijn vader moet aan de Singel in Akkerwoude hebben gewoond. Wellicht is de foto interessant genoeg om te plaatsen in ons verenigingsblad. U hebt daarover regelmatig een oproep geplaatst in De Sneuper.
Misschien zijn er lezers die wel mensen op deze foto herkennen. Graag zou ik daar dan reacties van ontvangen. Er zijn trouwens nog meer foto's in mijn bezit van "Friesland" waarvan ik geen enkele naam weet. Wellicht een andere keer?

INHOUDSOPGAVE

178	Redactioneel	E. Smits
178	Bestuurlijk	L. Meerema
180	Ledennieuws	G. Bouma
	Genealogie	
184	Stamlijn Hillechien Holthuis	J.S. Heeringa
186	Genealogie Van der Hoek	E. Smits
192	Genealogie Leistra, Suameer	G. Leistra
	Persoonsbeschrijvingen	
198	Mijn favoriete voorouder: G.H. Elzinga	R.R. vd Ploeg
	Streekgeschiedenis	
202	De Nooitgedacht 1811, deel 2	F. Duinstra
206	Eerste uitgevers prentbriefkaarten Dokkum, 1	E. Smits, F.A. zn
212	Notariële akte dienstweigeraar, 1816	J.A. Paasman
218	Het kind in zijn omgeving	L. Meerema
223	De Amerika-reis van Th. D. Prins in 1922	Th.D. Prins
236	Loggervaarders Paesens-Moddergat, begin 1900	A.K. Visser
	Bronnenuitgave	
214	Monsterrollen, 1916	J. Meijer
232	Een naam is een naam ... (2)	E. Smits
	Varia	
182	Werkgroepen doen verslag	Diverse
183	Genealogie Crans	A. Crans
205	Stichting Oud Dockum	
223	Verschenen: “Hoannen fan ‘e klaai”	
235	Foto van graf Worp van Peyma in Amerika	A. vd Wel-Prins
230	Reacties op “Een naam is een naam...”	A. Westra (e.a.)
239	Foto schoolklas Broeksterwoude, 1917	P. Hoeksma

In De Sneuper nummer 78, maart 2006, onder voorbehoud:

Mijn favoriete voorouder: Theunis Doekes Prins	A. vd Wel-Prins
Geert Pieters van Prins, reactie op onze website	C. Plantagie
Adellijke geslachten in en om Dokkum	S. Wierstra
De Douwematte te Ee (duiventillen)	S. Visser
Kunstwegen en voetpaden in Oostdongeradeel, 3	R. Tolsma
Bouwbestek van de KW 9, 1908	J. Meijer
Uitgevers/fotografen prentbriefkaarten Dokkum, dl 2	E. Smits F.A. zn
Reglement huisvesting troepen, 1809	R. Tolsma
Vader, verhalen Dongeradelen 1900 – 1935	J. Crans
Het korte leven van Bregtje Jacobs	P. de Haan
Gedenkteken voor Liudger?	Kl. Sierksma